

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

BEZDOMOVECTVÍ U LIDÍ SE ZÁVISLOSTMI

Autor práce: Nina Bedanová, Dis.

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.

Studijní program: Sociální a charitativní práce (KS)

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

1. 3. 2022

Nina Bedanová, Dis.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jaroslavu Šetkovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Teoretická část	8
1.1 Základní vymezení pojmů	8
1.1.1 Bezdomovectví.....	8
1.1.2 Chudoba	10
1.1.3 Sociální vyloučení	11
1.2 Faktory vyvolávající fenomén bezdomovství.....	12
1.2.1 Faktory objektivní	12
1.2.2 Faktory subjektivní.....	12
1.2.3 Příčiny bezdomovství u mužů, žen a dětí.....	13
1.3 Formy bezdomovství	14
1.3.1 Zjevní bezdomovci	15
1.3.2 Skrytí bezdomovci.....	15
1.3.3 Potenciální bezdomovci	15
1.4 Historie bezdomovectví.....	16
1.5 Formy pomoci bezdomovcům	17
1.5.1 Listina základních práv a svobod	17
1.5.2 Pomoc státu	17
1.5.3 Církev a neziskové organizace	18
1.5.3.1 Armáda spásy	18
1.5.3.2 Charita České republiky	21
1.5.3.3 Naděje	22
1.5.3.4 Nový Prostor.....	22
1.5.3.5 Slezská diakonie	22
1.5.3.6 Vězeňská duchovenská péče	22
1.6 Problematika závislostí.....	23
1.6.1 Definice závislosti	24
1.6.2 Typy závislosti na psychoaktivních látkách.....	24
1.6.2.1 Somatická závislost:	24
1.6.2.2 Psychická závislost:	24
1.6.3 Příčiny vzniku závislosti	25
1.6.3.1 Složení psychoaktivní látky.....	25
1.6.3.2 Genetické dispozice	25
1.6.3.3 Biologické dispozice.....	25
1.6.3.4 Psychické faktory	25

1.6.3.5	Sociální faktory	26
1.6.4	Typologie drog.....	26
1.6.4.1	Morfinový typ závislosti	26
1.6.4.2	Barbiturátový typ závislosti:	27
1.6.4.3	Kokainový typ závislosti:.....	27
1.6.4.4	Kanabisový typ závislosti:	27
1.6.4.5	Amfetaminový typ závislosti	28
1.6.4.6	Halucinogenový typ závislosti	28
1.6.4.7	Analgetikový typ závislosti.....	28
1.6.4.8	Závislost na těkavých látkách	28
1.6.4.9	Tabákový typ závislosti:	29
1.6.4.10	Kofeinový typ závislosti.....	29
1.6.4.11	Závislost na alkoholu.....	29
2	Praktická část.....	31
2.1	Charakteristika praktické části a stanovené cíle.....	31
2.2	Metodika	31
2.3	Cílová skupina.....	31
2.4	Vyhodnocení otázek v rámci dotazníku	32
2.5	Vyhodnocení hypotéz.....	43
	ZÁVĚR	44
	Seznam použitých zdrojů.....	45
	Seznam tabulek	47
	Seznam grafů	48
	Seznam příloh	49
	Abstrakt.....	54
	Abstract.....	55

ÚVOD

Problematika bezdomovectví se stala nedílnou součástí naší společnosti. Změna politického klimatu po listopadu 1989 se hluboce dotkla každého z nás a také našich rodin. Jsou zde lidé, kteří se nedokázali těmto změnám přizpůsobit, nedovedou uchopit odpovědnost za vlastní život, rodinu a marně hledají vnější oporu.

Stále přibývá lidí, kteří se dostávají do nepříznivé sociální situace, jsou to lidé, kteří ztrácejí střechu nad hlavou, protože se nedokáží přizpůsobit rychlým změnám společnosti, ztrácejí bydlení v důsledku životní krize, rozpadu manželství, jsou profesně neúspěšní, jsou to lidé závislí na alkoholu nebo jiných psychoaktivních látkách, jiní ztrácejí bydlení v důsledku životní krize, duševního onemocnění, jsou to lidé společensky nepřizpůsobiví.

Každý z nás se již někdy setkal s bezdomovcem. Můžeme je vidět na lavičkách v parku, na nádražích, před nákupními centry, na tramvajových a autobusových zastávkách. Pohled na tyto lidi vyvolává často averzi, odmítání. Mnoho z nás si nedovede představit, že by se také mohl stát bezdomovcem, máme stálý příjem a střechu nad hlavou, nedokážeme se často do těchto lidí vcítit, být k nim empatičtí.

Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala právě problematiku bezdomovectví. Ve své práci bych chtěla tuto problematiku přiblížit a pomoci změnit pohled na lidi bez domova.

V rámci studia na Vyšší odborné škole sociální v Jihlavě jsem vykonávala praxi na Armádě spásy v Brně, kde jsem potom také 2 roky pracovala jako dobrovolník. Praxi jsem zde vykonávala i v rámci studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dlouhodobě jsem zde pracovala s paní Zdenou v rámci terénní sociální práce a její příběh mě inspiroval k napsání bakalářské práce na téma bezdomovectví.

Paní Zdena žila s několika druhy v blízkosti brněnského vlakového nádraží. Dříve pracovala jako dělnice v továrně na stoly a jako uklízečka, do situace bez domova se nedostala vlastní vinou. Když její druh zemřel, jeho rodina jí nebyla ochotna poskytovat bydlení a paní Zdena musela dům opustit. Odstěhovala se do podnájmu, kde žila nejprve sama a potom s přítelem, zde měli problémy s placením nájemného, museli se vystěhovat a skončili bez přístřeší v opuštěné zahrádkářské kolonii. Paní Zdena pobírala důchod, který stačil akorát na pokrytí jejích základních potřeb. Děti, které by se o ni postaraly, neměla. Těmto bezdomovcům ke spaní sloužila větší plechová bouda s vchodem zakrytým dekami a celtami tak, aby byli co nejlépe chráněni před zimou, větrem a deštěm. Tak zde mohli přečkat i 20 ti stupňové mrazy. Paní Zdena prodělala mozkovou příhodu, byla zčásti ochrnutá, starali se o ni 2 druzi. Při každé návštěvě těchto bezdomovců jsme jim poskytli základní zdravotnické vybavení, nějaké potraviny a také jsme je informovali o činnosti Armády spásy v Brně, kde měli možnost využití hygienického zařízení, možnost praní a výměny oblečení, možnost ubytování. Paní Zdenu jsem se snažila přesvědčit ke změně prostředí, ve kterém žila například umístěním do nemocnice, domova pro seniory, léčebny dlouhodobě nemocných, ale paní Zdena toto po celou dobu naší spolupráce odmítala. Byla jsem v telefonickém kontaktu s paní Zdenou a když něco potřebovala, zavolala mi. Se svým životem nechtěla nic dělat, něco změnit, byla smířená,

že svůj život dožije jako bezdomovec. Velkou roli v jejím životě hrál také alkohol a možná i jiná drogová závislost, proto se ve své bakalářské práci zabývám i tímto tématem.

Cílem teoretické části této bakalářské práce je vymezení základních pojmů, které se týkají této problematiky. Zaměřila jsem se na faktory, které vyvolávají bezdomovectví, na formy, historii bezdomovectví a dále na formy pomoci ze strany různých organizací. Dále se zaměřuji na problematiku závislosti, na definici závislosti, typy, příčiny závislosti a typologii jednotlivých drog.

V praktické části budu provádět výzkum. Tento výzkum se zaměřuje na ověření či popření těchto hypotéz: U jakého procenta lidí bez domova zapříčinila tuto situaci závislost na droze? Chtějí závislí lidé bez domova řešit svoji situaci a začlenit se do společnosti? Jak často využívají závislí lidé bez domova pomoc organizací pracujících se závislostmi? Výzkum bude proveden formou dotazníku u klientů Armády spásy v Brně.

1 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části se zaměřím na vysvětlení základních pojmů, faktorů vyvolávající fenomén bezdomovectví. Také na formy, historii bezdomovectví. Dále uvedu formy pomoci bezdomovců a rozepíši se také o problematice různých závislostí.

1.1 Základní vymezení pojmů

Mezi základní pojmy patří bezdomovectví, chudoba, sociální vyloučení.

1.1.1 Bezdomovectví

Lidé se stávají bezdomovci z mnoha různých důvodů. Existují sociální příčiny bezdomovectví, jako je nedostatek dostupného bydlení, chudoba a nezaměstnanost; a životní události, které lidi donutí k bezdomovectví. Dále pak jsou lidé nuceni k bezdomovectví, když opouštějí vězení nebo azylový dům nebo ubytovnu. Mnoho žen, které zažívají bezdomovectví, uteklo z násilného vztahu. Rovněž se mnoho lidí stane bezdomovci, protože si už nemohou dovolit bydlení v podnájmu. A kvůli různým životním událostem, jako je rozpad vztahu, ztráta zaměstnání, psychické nebo fyzické zdravotní problémy nebo užívání návykových látek se lidé také mohou ocitnout bez domova. Být bez domova zase ztěžuje řešení mnoha z těchto problémů.

Problém bezdomovectví klasifikovali Kliment P. a Dočekal V. tak, že „bezdomovectví lze považovat za jeden z projevů sociální nerovnosti, kdy se jistým osobám nedostává odpovídajícího bydlení s ohledem na jeho kvalitu nebo je jim takové bydlení úplně odepřeno“.¹

Jaké jsou cesty do bezdomovectví? Jedná se o cesty dlouhodobé (lidé, kteří se narodili nebo vyrostli v bezdomovectví), o cesty krátkodobé (lidé, kteří se dočasně ocitnou v obtížné situaci, jako jsou dluhy, nezaměstnanost atd.), cesta způsobená nepříznivým zdravotním stavem nebo se do bezdomovectví dostane člověk vlastní volbou.

Kromě ztráty bydlení je bezdomovectví spojeno se ztrátou domova a sociálním vyloučením, bezdomovci jsou často odmítáni většinou společností, kdy dochází k odmítání jejího hodnotového systému a k odlišnému životnímu stylu. Vyloučení z majoritní společnosti se může projevit ztrátou zaměstnání a ekonomické samostatnosti, narušením sociálních vazeb a rodinného společenství, žebráním nebo kriminální aktivitou.²

Bezdomovectví je tedy situací jednotlivce, rodiny nebo komunity bez stabilního, bezpečného, trvalého a vhodného bydlení nebo bez prostředků a schopnosti je získat.

Historicky je dáno, že většinová společnost přehlíží bezdomovce, dívá se svrchu na ty, co nic nemají, staví se k bezdomovcům negativně nebo jsou bezdomovci přehlíženi, převládá názor, že si za svou situaci mohou sami svým způsobem života, protože nemají zaměstnání, častou jsou to osoby závislé na alkoholu a drogách. To vše způsobuje, že žijí

¹ KLIMENT, P.; DOČEKAL, V. *Pohled na bezdomovství v České republice*. str. 19

²Srov. VÁGNEROVÁ, M.; CSÉMY, L.; MAREK, J. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. str. 9

izolování na okraji společnosti. V tomto případě se jedná o fikci. Jak jsem uvedla shora, problém vzniku bezdomovectví spočívá v něčem jiném.

Bezdomovectví je v každém velkém městě, ekonomická recese nám však ukázala, že se může objevit i v malých městech. Dnes se zdá, že je v módě vyhazovat bezdomovce jako lidi, kteří jimi jsou kvůli svým vlastním chybám, což je jeden z mnoha projevů určité namyšlenosti většinové společnosti. Pokud jde o reakci společnosti na bezdomovce, lidé si vždy vytvářeli iluze, aby byl život veselejší. Zde je iluze, že pokud budeme bezdomovce ignorovat, nakonec je neuvidíme. Nechceme čelit zjištění, že žijeme ve společnosti s otřesnými rozdíly v bohatství a kvalitě života. To však vede k morálně zkrachovalému způsobu zacházení s bezdomovci.

Společnost je neviditelná a složitá instituce; v závislosti na osobním místě ve společnosti existují určité požadavky, povinnosti a očekávání, které se musí splnit. Pro bezdomovce však existuje prázdnota, pokud jde o společenské povinnosti, protože mají omezený majetek, na kterém by mohli stavět. To, co vnímáme jako společensky nepřijatelné chování, např. žebrání, vyvolává pochopitelnou negativní reakci společnosti.

Autoři Vágnerová M. Marek J. Csémy L jsou toho názoru, že „hlavní charakteristikou bezdomovců je absence domova, soukromého teritoria, které má svou formální i emocionální složku. Domov představuje stabilní zázemí. Je ústředním aspektem života každého jedince, může se jím definovat, je součástí jeho identity a poskytuje mu pocit zakotvení i sounáležitosti. Stálé místo k bydlení slouží jako fyzický základ domova, poskytuje člověku soukromí, které umožňuje vytvoření stabilnějších sociálních vazeb. Ztráta domova vede k redukci pocitu jistoty a bezpečí.“³

Náš domov je nejjintimnější prostor, který obýváme. Je to centrum každodenní existence – kde se pěstují naše nejdůležitější vztahy – kde můžeme předávat pocit sebe sama fyzickým i psychologickým způsobem. Ztratit toto místo je zdrcující, fyzické důsledky dalekosáhlé a psychologický dopad závažný. Domov je místo, kde můžeme snít a doufat, relaxovat a být sami sebou, smát se i plakat. Pro většinu je domov bezpečným a přívětivým místem, i když pozitivní asociace nejsou univerzální, protože někteří vnímají domov jako negativní, ohrožující a nemilující místo. Domov přesahuje domácí fyzickou strukturu, zahrnuje kulturní, symbolický a psychologický význam a rozšiřuje se také do sousedství, města, regionu a národa. Domov poskytuje pocit sounáležitosti se světem a je útočištěm před nebezpečím a nejistotou okolního prostředí obecně. Je centrem důležitých lidských vztahů a jejich doprovodných domácích rolí, rituálů a rutin. Domov je místo, kde se posilují pouta mezi partnery, dítětem a rodičem, bratrem a sestrou, spolu se členy širší rodiny a blízkými přáteli. Domov je symbolem osobní identity a hodnoty, kde jednotlivec může uplatnit určitý stupeň moci a autonomie, který je jinde odepřen. Významné životní události, smutné i veselé, zážitky z učení a oslavy různého typu a rozsahu, to vše se odehrává doma. To jsou základy našich vzpomínek na domov a jeho důležitost pro nás, sloužící k naplnění tohoto pojmu pocitem stálosti a kontinuity v průběhu času. Domov představuje rozhraní mezi veřejným a soukromým světem; místo,

³ VÁGNEROVÁ, M.; MAREK, J.; CSÉMY, L. *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy*. str. 7

kde jsou kulturní a společenské normy symbolicky postaveny vedle sebe s projevy individuality.⁴

Ztrátu domova provází osamělost. Osamělost je stále více uznávána jako problém veřejného zdraví, zejména kvůli škodlivým účinkům na zdraví a potenciálu předčasné úmrtnosti, je spojena s pocitem prázdnoty, smutku a studu spolu se subjektivním vnímáním, že člověk není napojen na ostatní. Nejen, že se může osamělost vyskytnout v kontextu sociální izolace, ale může přetrvávat i mimo ni a může být zažívána, i když jsou ostatní fyzicky přítomni. Stejně jako sociální izolace je osamělost spojena s depresí.

Bezdomovectví je rizikovým faktorem, a to pro emoční poruchu. Jedná se o psychické trauma ze sociálního odcizení doprovázené naučenou bezmocí. Lidé se špatným duševním zdravím jsou náchylnější ke třem hlavním faktorům, které mohou vést k bezdomovectví: chudobě, odcizení a osobní zranitelnosti. Protože často nemají schopnost udržet si zaměstnání, mají malý příjem. Myšlení s bludy je může vést k tomu, že se stahují od přátel, rodiny a ostatních lidí. Tato ztráta podpory jim ponechává méně prostředků na řešení v dobách potíží. Duševní onemocnění může také narušit schopnost člověka být odolný a vynalézavý; může zatemnit myšlení a zhoršit úsudek. Ze všech těchto důvodů jsou lidé s duševním onemocněním více ohroženi bezdomovectvím.

Nedostatek místa, které by bylo možné nazývat domovem, znamená, že psychologický a emocionální boj o fyzické přežití se stává hlavním cílem člověka. Bez adresy bydliště je obtížné získat stálé zaměstnání nebo přístup k některým sociálním či zdravotním službám. Bezdomovectví odděluje jednotlivce od vzorců každodenního života. Čím déle člověk zůstane bez domova, tím větší je pravděpodobnost, že bude trpět vážnými a dlouhodobými psychickými a fyzickými zdravotními problémy.

1.1.2 Chudoba

Chudoba znamená více než nedostatek příjmů a produktivních zdrojů k zajištění udržitelného živobytí. Mezi její projevy patří hlad a podvýživa, omezený přístup ke vzdělání a dalším základním službám, sociální diskriminace a vyloučení a také nedostatečná participace na rozhodování.

Jednoznačně bylo prokázáno, že chudoba a bezdomovectví spolu silně korelují, přičemž ztráta příjmu působí jako hlavní faktor spojený s bezdomovectvím. Veřejné mínění týkající se povahy a příčin chudoby má tendenci oscilovat mezi dvěma pozicemi. Za prvé, chudoba je často vnímána jako nedostatek jedinců, kteří nebudou (nebo nemohou) dělat to, co je požadováno pro udržení přiměřeného života. Z tohoto pohledu je chudoba často morálním selháním. Předpokládá se, že opatření k poskytování zvláštní podpory lidem žijícím v chudobě podněcují nedostatek iniciativy a problém zhoršují. Druhým názorem je, že chudoba vzniká hlavně ze systematických nerovností v ekonomice a společnosti a je z velké části důsledkem faktorů (nedostatek práce, nízké mzdy nebo diskriminace), které jednotlivci nemohou ovlivnit, což jsou faktory, které zasahují některé populace více než jiné.

Chudoba je velkým problémem nejen v České republice a Evropské unii, ale i v celém světě. V rámci České republiky se objevuje až v roce 1989, kdy se začala

⁴ Srov. HRADECKÁ, V.; HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. str. 46

transformovat ekonomika na tržní hospodářství. Chudobou nerozumíme jen nedostatečné materiální zajištění, ale také dostupnost zdravotní péče, vzdělání, důstojných podmínek bydlení. Mezi ty, kteří jsou nejvíce ohroženi chudobou, patří ti lidé, kteří neukončili povinnou školní docházku, neúplné rodiny, rodiny s více dětmi, rodiny menšin (např. Romové). Velmi úzký je vztah mezi chudobou a nezaměstnaností. Ta vytváří pocity méněcennosti, zranitelnosti.

Chudoba je stav, kdy jedinec nemůže žít důstojným životem a nemůže uspokojit své základní životní potřeby nebo je toto uspokojování životních potřeb jedinci odpíráno a znemožňováno. Tento jev můžeme pozorovat v rozvojových zemích, ale i v zemích hospodářsky vyspělých.⁵

„Chudobu můžeme dělit na skrytou a latentní. Skrytá chudoba se týká osob, které neuplatňují svůj legitimní nárok na formalizovanou sociální pomoc, což je právě příklad bezdomovců. Latentní chudoba vyjadřuje reálnou chudobu u jedinců a domácností, jejichž příjmy jsou dorovnávány systémovou sociální pomocí tak, aby se udrželi nad hranicí sociálního minima.“⁶

1.1.3 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení je situace, kdy ne každý má rovný přístup k příležitostem a službám, které mu umožňují vést slušný a šťastný život. To zahrnuje neschopnost vyjádřit svůj názor a vyjádřit svůj názor na pravidla společnosti, ve které žijí. Příležitosti a služby, které jsou nedostupné, jsou věci jako infrastruktura – dokonce i základní věci, jako je elektřina a tekoucí voda – a služby jako veřejné školství, zdravotnictví nebo systém sociální péče.

Bezdomovectví a chudoba jsou úzce spjaty s pojmem sociální vyloučení. Tento pojem označuje proces, kdy jsou někteří jedinci nebo skupiny vytěsňováni na okraj společnosti a nemají takové možnosti, které jsou dostupné ostatním členům společnosti. Můžeme sem zařadit zaměstnání, bydlení, sociální ochranu, zdravotní péči nebo vzdělání. Bezdomovectví řadíme mezi extrémní formu sociálního vyloučení.⁷

K sociálnímu vyloučení může docházet mnoha způsoby a na různých úrovních. Často však existuje souvislost, která spojuje sociální vyloučení v jedné oblasti života s vyloučením v jiné. Například k sociálnímu vyloučení dochází, když je určitým skupinám odepřen stejný přístup ke vzdělání jako zbytku společnosti. Příkladem jsou Romové. Jejich neschopnost získat vzdělání jim zase brání v získání potřebné kvalifikace pro dobrou práci. A tím to nekončí – nemohou si tak najít dobrý domov a dokonce si ani nemohou dovolit založit rodinu. Jejich vyloučení ze vzdělávacího systému má tedy dominový efekt, který je vylučuje z jiných klíčových částí společnosti. Dominový efekt a neschopnost jej překonat také znamenají, že se sociální vyloučení často šíří z generace na generaci, což zajišťuje, že určité skupiny jsou trvale mimo síť a vyloučeny z běžného života společnosti.

Lidé mohou být vyloučeni ze společnosti z řady důvodů. Často je to proto, že patří k určité etnické nebo menšinové skupině, která čelí diskriminaci ve společnosti. Ale může

⁵ Srov. KLIMENT, P.; DOČEKAL, V.. *Pohled na bezdomovství v České republice*. str. 26

⁶ Tamtéž. str. 28

⁷ Tamtéž. str. 30

se to stát i kvůli tomu, jak se někdo identifikuje. Členové komunity LGBTQI již dlouho čelí diskriminaci, která ovlivňuje jejich schopnost získat práci nebo dokonce vstoupit do určitých míst, jako jsou bary a restaurace, která jsou přístupná ostatním. Tyto případy sociálního vyloučení jsou většinou důsledkem přímé diskriminace.

Nepřímá diskriminace však také způsobuje sociální vyloučení. Lidé s postižením jsou často vyloučeni ze společnosti kvůli selháním základní infrastruktury, jako jsou budovy bez výtahů nebo ramp. Někomu se to může zdát jako maličkost, ale může to ovlivnit zapojení osob s postižením do veřejného života, sdílení svých názorů na důležitá témata nebo dokonce volit a mluvit do budoucnosti společnosti.

Často se stává, že v chudobě žijí i lidé sociálně vyloučení. Pokud si nemůžete dovolit základní věci, jako je jídlo, oblečení nebo bydlení, nebo se nemůžete pohybovat veřejnou dopravou, když potřebujete, nebo nemáte přístup ke zdravotní péči, když jste nemocní nebo zranění, pak jste pravděpodobně vyloučeni z možnosti podílet se na mnoha věcech ve společnosti. A je pravda, že etnické menšiny jsou v průměru v horší ekonomické situaci než většina. Etnické menšiny mají obtížnější přístup k výdělečnému zaměstnání, dobrým školám, dobré úrovni bydlení nebo zdravotnickým zařízením, která jsou dobře zásobena a personálně vybavena. Takže diskriminace, přímá i nepřímá, způsobuje chudobu etnických menšin častěji než u jiných skupin.

Narůstají počty lidí, kteří nemohou najít plnohodnotnou práci, velký počet lidí nemá kvalitní bydlení, mnoho lidí musí změnit způsob svého života, na který byli zvyklí, lidé se zadlužují, narůstá nezaměstnanost, rostou počty rozvedených manželství, rodinné vztahy přestávají být pevnou oporou společnosti. Objevuje se pojem sociální vyloučení neboli sociální exkluze.

Je skutečností, že chudoba se vyskytuje v širokém měřítku napříč rasami, pohlavími, schopnostmi, občanským statutem a prostorem. Je tedy jasné, že navzdory mylným představám o chudobě a bezdomovectví jako o individualizovaných selháních je chudoba strukturální, systémový problém, který vyžaduje strukturální a systémová řešení.

1.2 Faktory vyvolávající fenomén bezdomovství

Při studiu příčin bezdomovectví vycházíme z výpovědí lidí bez domova, z toho, jak sami interpretují svou životní situaci, jak se dostali do tíživé životní situace. Faktory můžeme rozdělit na objektivní a subjektivní, tyto faktory se ovlivňují, jejich působení se liší v jednotlivých zemích, ale konstantní je život v chudobě.

1.2.1 Faktory objektivní

Objektivní faktory jsou ovlivněny sociální politikou státu a jeho zákonodárstvím. Ovlivňují dodržování lidských práv, boj s nezaměstnaností, s vyloučením, sociální ochranu, zabezpečení ve stáří a nemoci, rovnost mužů a žen, kriminalitu, problémy s diskriminací menšin a migraci.

1.2.2 Faktory subjektivní

- a) faktory materiální: ztráta bydlení, ztráta zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, zadluženost, tragická událost ztráty živitele, majetku

- b) faktory vztahové: rodinné a manželské problémy, diskriminace ženy, narušené vztahy mezi partnery, rodiči a dětmi, rozvod manželů, rozpad rodiny, násilí v rodině, sexuální zneužívání, osamělost
- c) faktory osobní: mentální retardace, duševní nebo tělesná choroba, invalidita, alkoholismus a jiné závislosti, hráčství, sociální nezralost
- d) faktory institucionální: propuštění z ústavu, z vězení, odchod z dětského domova⁸

1.2.3 Příčiny bezdomovství u mužů, žen a dětí

Příčiny bezdomovství u mužů, žen a dětí se liší.

- a) příčinou bezdomovství mužů bývají faktory materiální (ztráta bytu, ztráta zaměstnání, malé příjmy) a osobní (nemoc, osamělost, stáří, alkoholismus či jiné závislosti)
- b) příčinou bezdomovství žen bývají faktory vztahové (problémy mezi partnery často provázené násilím), problém řeší často bydlením u přítele, přítelkyně, rodičů, někdy také návratem k partnerovi, situace je ztížena tím, že mají většinou děti
- c) příčinou bezdomovství dětí a mladistvých bývají faktory institucionální (kojenecké ústavy, dětské domovy, výchovné ústavy), neúplná rodina, domácí násilí, zanedbávání a týrání dětí, problémy s alkoholem a návykovými látkami, poruchy zdraví (mentální retardace, emoční poruchy schizofrenie, psychomotorická epilepsie, dědičnost), v současné době je to nedostatek volnočasových aktivit, pasivní sledování médií a internetu.⁹

Možné příčiny bezdomovectví uvádí také tabulka: KLIMENT, P.; DOČEKAL V. *Pohled na bezdomovství v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. str. 45

⁸ Srov. HRADECKÁ, V.; HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. str. 43-44

⁹ Tamtéž. str. 44-45

Graf 1 Příčiny bezdomovectví, zdroj: KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL. Pohled na bezdomovství v České republice

Tabulka 1 Příčiny bezdomovectví, zdroj: KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL. Pohled na bezdomovství v České republice

	hodně	částečně	málo	vůbec
užívání drog a alkoholu	81,0%	16,0%	1,5%	1,5%
nezodpovědné chování ze strany bezdomovců	62,4%	31,2%	4,8%	1,6%
lenost na straně samotných bezdomovců	48,8%	40,0%	8,8%	2,4%
nedostatek cenově dostupného bydlení	44,0%	36,0%	15,2%	4,8%
systém, který upřednostňuje bohaté před chudými	48,4%	29,2%	12,0%	10,4%
nedostatek vládní pomoci chudým lidem	32,0%	40,8%	22,4%	4,8%
smůla	25,6%	48,8%	17,6%	8,0%
propuštění pacientů psychiatrických léčeben	27,2%	40,8%	24,8%	7,2%
duševní porucha	22,4%	42,4%	30,4%	4,8%
tělesná porucha a související handicap	18,4%	44,8%	28,0%	8,8%
neschopnost společnosti zajistit dostatečné vzdělání	16,8%	28,8%	32,0%	22,4%

1.3 Formy bezdomovství

Do této části jsem zařadila tyto formy: zjevní bezdomovci, skrytí bezdomovci a potenciální bezdomovci.

1.3.1 Zjevní bezdomovci

Patří sem osoby žijící na ulicích, nádražích, osoby, které využívají noclehárny v azylových domech nebo charitativních organizacích. Jsou to osoby bez zaměstnání, bez rodiny, po rozvodu, kdy jsou nuceni opustit společnou domácnost, kteří bloudí městy i venkovem a hledají finanční pomoc, potraviny, staré šatstvo. Často jsou to osoby závislé na alkoholu či jiných návykových látkách. Přespávají na lavičkách, na nádražích, v odstavených vagónech nebo v nuzných přístřeších, které si sami zhotovili, v blízkém okolí měst, často v blízkosti nádraží. Nádraží jsou místem, kde se opuštění lidé často setkávají, protože se uzavírají pozdě v noci a mohou tak sloužit k odpočinku nebo krátkému azylu osob bez domova. Často využívají noclehárny azylových domů, kde za malý finanční obnos mohou přespát, dostat polévku či teplý nápoj, mohou využít hygienického zařízení (wc a sprcha), mohou si vyprat staré oblečení a dostat nové. Pobyt v azylových domech je využíván nejvíce v zimním období, kdy klienti těchto zařízení mohou posedět a přespát v teple.¹⁰

1.3.2 Skrytí bezdomovci

Jsou to lidé bez přístřeší, kteří se z nějakého důvodu neobracejí na služby určené osobám bez domova nebo charitativní služby, aby našli nocleh. Jedná se o osoby bez trvalého bydliště, často měnící svá útočiště, tento způsob života často přináší zdravotní obtíže, potíže s policií, úřady. Po opuštění squatů, sklepů, domů určených k demolici, starých automobilů, kontejnerů, stanů v zimě na krátkou dobu využijí ubytovací zařízení. V ubytovacích zařízeních a charitativních organizacích nemohou setrvat déle, než je určený limit daný předpisy těchto zařízení. Tyto osoby nejsou schopni dosáhnout vlastního a adekvátního bytu za pomoci svých vlastních zdrojů a proto jsou nuceni využívat různé možnosti ubytování, které jsou nejisté a přechodné. Najít ubytování je ale někdy velmi těžké, některé ubytovny nejsou určeny pro uprchlíky, některé jsou určeny pro muže a ženy a nepřijímají ženy s dětmi, často jsou odmítání narkomané.¹¹ Často jsou to osoby propuštěné z psychiatrických léčení, společenskou diskvalifikaci může způsobit také narušení vztahů s rodinou, kde často dochází k domácímu násilí, na ulici se ocitají také vězni propuštění z věznic, kteří nemají rodinné zázemí, peníze, doklady.

1.3.3 Potenciální bezdomovci

„Do skupiny potenciálních bezdomovců patří osoby, jejichž potřeby jsou úřadům neznámé, nebo známe jen částečně. Žijí v různých životně těžkých podmínkách, denních rodinných problémech, v potížích osobního charakteru, v potížích udržet si byt a v riziku jej ztratit. Podle statistik ze zemí Evropské unie tato situace postihuje až 10 % populace. Není vždy jednoduché určit přesně rozdíl mezi podmínkami života bezdomovců, kteří se obrazejí na provozovatele ubytoven, a těch osob, které žijí v nejistých podmínkách nájemních bytů, často zdravotně závadných, v domech určených k asanaci či demolici, v bytech provizorních, zchátralých a často přelidněných, v bytech sociálních, v holobýtech, v podnájmech. Do této skupiny zařadíme i ty, kteří čekají na propuštění z různých ústavů, vězení, na opuštění dětského domova, dále i ty, kteří zvláště nyní tvoří velkou skupinu migrační a exilní.“¹²

¹⁰ Srov. HRADECKÁ, V.; HRADECKÝ I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. str. 36

¹¹ Tamtéž. str. 40

¹² Tamtéž. str. 41

1.4 Historie bezdomovectví

První bezdomovectví, které můžeme doložit, bylo trestem vyloučení z komunity. Příklady najdeme například i v bibli v podobě příběhu Kaina a jeho prohrěšku zavraždění vlastního bratra, který je příkladem trestu vyhnání. Znamení na čele Kaina znamenalo, že nebude nikde přijat, byl vyloučen ze společnosti. Lidé věřili, že odlišnost nebo nějaký handicap jsou následkem hříchů, proto byli tito lidé vyloučeni ze společnosti.

Ve středověku se po řekách a po moři pohybovaly tzv. lodě bláznů, které byly místem, kde se zdržovali nepřizpůsobiví jedinci, kteří byli nějak odlišní, proto je žádný přístav nepřijal.

Od poloviny 15. století se stoupajícím počtem obyvatelstva, klesá životní úroveň nejchudších. Objevují se tuláci, nazývaní také vagabundi, kteří neměli svého pána, začínají se toulat. Tito lidé byli obětí pogromů, vražd, věznění a poprav, protože je společnost odmítala.

Bezdomovectví se také začalo objevovat v důsledku průmyslové revoluce, kdy se nejchudší obyvatelstvo soustředilo do měst. Péči o ně zajišťovaly církevní řády a organizace. Existovalo tzv. domovské právo, které se získávalo narozením, sňatkem nebo dobrovolným pobytem v obci. O chudé se musela tedy postarat obec. Zde se poprvé vyskytuje pojem bezdomovec jako občan bez domovského práva, tedy cizinec či běženeček.

Za první republiky se objevila snaha rozlišovat ty, kteří státní pomoc potřebují a ty, kteří ji zneužívají, objevil se pojem registrovaní žebráci.

Po roce 1948 se bezdomovectví a veřejná chudoba staly tabu. Charitativní organizace byly rušeny, chudoba byla odmítána. Práce se stala povinností. Občan, který odmítal pracovat, byl trestán vězením za příživnictví. Lidé s handicapem byli umístováni v pečovatelských ústavech.¹³

Po politických a společenských proměnách v roce 1989 se mění pohled na problematiku bezdomovectví. Česká právní úprava platná do roku 2006 zahrnovala lidi bez domova do kategorie „občanů společensky nepřizpůsobených“. Lidé, kteří nepracovali nebo ti, kteří nebyli uměle zaměstnaní, bývali umístováni do psychiatrických léčeben. Mezi bezdomovci se objevují lidé propuštění z vězení po amnestii Václava Havla. Tito lidé přespávali na nádražích ve větších městech a veřejnost tak měla poprvé možnost se setkat s lidmi bez domova. Pomoc byla malá, pomáhali jen jednotlivci. Nevládní organizace dosud neexistovaly. Dále to byli uprchlíci a migranti např. z Rumunska v roce 1990. To se již formují první nevládní organizace, které se snažily těmto lidem pomáhat. Negativním jevem bylo také rušení podnikových dělnických ubytoven v důsledku privatizace. Další vlnou byli ekonomičtí migranti z balkánských zemí a z bývalého Sovětského svazu. Také mnoho Slováků mělo zájem o práci v České

¹³ Srov. MAREK, J.; STRNAD, A.; HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*. str. 53-54

republice, hledali zde práci, mnohdy nekvalifikovanou. Když práci nenašli nebo o práci přišli, připojovali se k českým bezdomovcům.¹⁴

1.5 Formy pomoci bezdomovcům

V této podkapitole se zaměřím na listinu základních práv a svobod, pomoc státu a neziskové organizace.

1.5.1 Listina základních práv a svobod

K otázce bezdomovectví se vztahují některé články Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Jedná se zejména o:

- Článek 3, odst. 1 – základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení
- Článek 3, odst. 3 – nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod
- Článek 10, odst. 1 – každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno⁴
- Článek 26, odst. 3 – každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje, podmínky stanoví zákon.
- Článek 30, odst. 1 – občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele
- Článek 30, odst. 2 – každý kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek
- Článek 31 – každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon
- Článek 32, odst. 1 – rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena¹⁵

1.5.2 Pomoc státu

Větší česká města jsou více nucena vypořádávat se s problémem bezdomovectví. Pozitivním faktem je, že velká česká města začínají zdůrazňovat toto téma a hledají nástroje a strategie k vyřešení problému. Nicméně, aby zaváděla řešení bezdomovectví, města by také potřebovala podporu státu skrze změny legislativy. Stát musí také

¹⁴ Srov. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti: rozšířený sborník z konference Charity Olomouc konané u příležitosti 10. ročníku "Dnů o bezdomovectví" a v rámci oslav 20. výročí vzniku střediska Samaritán pro lidi bez domova : [Olomouc, 22. listopadu 2011]. str. 12*

¹⁵ Srov. <http://Listina> základních práv a svobod

deklarovat svůj úmysl systematicky řešit problém bezdomovectví např. zvýšenou politickou podporou pro analýzy politiky sociální péče a bezdomovectví.¹⁶

Důležitými zákony, které se souvisí s problematikou bezdomovectví jsou:

- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů – upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci¹⁷
- zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů¹⁸
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů – upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních potřeb osob, které se ocitly v hmotné nouzi a to pomocí dávek hmotné nouze.¹⁹

1.5.3 Církev a neziskové organizace

Mezi mnou popisované organizace jsem zařadila Armádu spásy, Charitu, Naději, Nový prostor, Slezskou diakonii, Vězeňskou duchovní péči.

1.5.3.1 Armáda spásy

V Armádě spásy jsem pracovala 2 roky jako dobrovolník, proto bych její činnost popsala podrobněji.

Armáda spásy je nedílnou součástí křesťanské církve, i když je odlišná, pokud jde o organizaci a praxi. Její učení odpovídá základům křesťanského vyznání, kdy se především klade důraz na dobrotu, lásku mezi bližními. Cílem Armády spásy je šíření křesťanského náboženství, vzdělání, odstraňování bída a další charitativní cíle, které jsou prospěšné pro společnost a lidstvo jako celek.

Hnutí založené v Londýně v roce 1865 Williamem Boothem se velmi rychle z Británie rozšířilo do mnoha částí světa. William Booth se narodil v Nottinghamu v roce 1829. Byl poslán jako učeň do zastavárny, kdy si uvědomil, v jaké bídě a chudobě lidé žijí a jak jsou často pokořováni. Během dospívání se stal křesťanem a pomáhal mnoha lidem najít cestu k Bohu. Když skončil učení, odešel do Londýna, kde začal navštěvovat místní metodistický sbor a rozhodl se stát kazatelem. Datum prvního kázání bylo stanoveno na 2. července 1865. Kázal chudým a hlásal zvěst o Ježíši Kristu a jeho lásce ke všem lidem bez rozdílu. Booth si uvědomil, že toto je jeho pravé poslání a založil hnutí, které nazval „Křesťanská misie“. V roce 1878 se Křesťanská misie přejmenovala na Armádu spásy. V roce 1888 chtěl Booth a jeho spolupracovníci udělat něco pro velké množství bezdomovců, kteří přespávali v londýnských ulicích. Z této snahy vznikla první ubytovna Armády spásy pro bezdomovce.

¹⁶ Srov. VÁNĚ, J.; KALVAS, F. *Homelessness: probes to excluded environments*. str. 23

¹⁷ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění platném k 1. 2. 2022

¹⁸ Srov. Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění platném k 1. 1. 2022

¹⁹ Srov. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění platném k 1. 2. 2022

Salutisté (jak se členové Armády spásy nazývají) pocházejí z různých kulturních prostředí, kde se nerozlišuje podle věku, pohlaví nebo rasy.

Rychlý rozvoj v počátcích činnosti byl umožněn převzetím polovojskové struktury. V odezvu na současný proud v křesťanství, který nahlíží na církev jako na účastníka duchovního boje, Armáda spásy převzala jisté vojenské znaky jako uniformy, vlajky a hodnosti. Nosit uniformu Armády spásy je velká odpovědnost, lidé očekávají od těch, kdo ji nosí vysoký standard morálky, ne všichni salutisté ji však nosí, je to otázka volby.

Bohoslužby se konají ve funkčních budovách, které se označují termínem sbor. Jsou to církve nebo centra, ze kterých Armáda spásy pracuje v určité zeměpisné oblasti. Bohoslužby jsou navštěvovány lidmi ze všech složek společnosti, důležitá je svoboda projevu, modlitba, osobní svědectví, čtení pasáží z Bible, společný zpěv písní nebo společné čtení z Bible.

Věroučné zásady Armády spásy jsou shodné se zásadami křesťanských církví a opírají se o Písmo. Jsou zahrnuty ve „Válečných člancích“, formuláři, který podepisují všichni budoucí salutisté.

Evangelizační a sociální úkoly a cíle jsou řízeny generálem a prováděny vojíny, důstojníky a zaměstnanci. Salutisté žijí prostým životním stylem, který je patrný ve skromných mzdách. Všichni salutisté přejímají životní styl naplněný kázní a soucitem k ostatním s vysokými morálními hodnotami. Nepolitická činnost Armády spásy umožňuje úzkou spolupráci s mezinárodními institucemi a vládami.

Armáda spásy zahájila činnost v Československu v roce 1919 a rychle rozvinula oba rozměry své práce – církevní činnost a domovy pro bezdomovce a lidi na okraji společnosti. Po okupaci v roce 1939 až 1945 byla její činnost omezena a poté ukončena komunistickým režimem, někteří její členové byli vězněni. Nejznámějším byl major Josef Korbel, jehož příběh je popsán v knize „V nepřátelském táboře“. Krátce po listopadu v roce 1989 se diskutuje o obnovení činnosti Armády spásy. Tehdejší federální československá vláda měla velký zájem o odborné zkušenosti Armády spásy s bezdomovci. Prezident Václav Havel se setkal s generálkou Evou Burrowsovou a byly navázány kontakty s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Armáda spásy v České republice byla registrována Ministerstvem práce a sociálních věcí dne 17. 5. 1990 jako občanské sdružení. V čele Armády spásy v České republice, se sídlem v Praze, je důstojník pro Českou republiku. Národní ústředí koordinuje práci v celé České republice, udržuje kontakt s Armádou spásy v zahraničí a vede centrální účetnictví pro veškerá zařízení Armády spásy v České republice.²⁰

²⁰ Srov. Sborník. *Co je Armáda spásy*. str. 3-11

Dům Josefa Korbela v Brně

Sídlo Armády spásy v Brně se nachází na Mlýnské ulici.

- azylový dům poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení (poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí)
- nízkoprahové denní centrum poskytuje ambulantní, popř. terénní služby pro osoby bez přístřeší (pomoc při hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy)
- noclehárna poskytuje ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování (pomoc při hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytování přenocování)

Služby:

a) oblast hygieny a zdraví

- pomoc při dodržování hygienických návyků (osobní očista, předcházení šíření parazitů a infekčních chorob)
- předcházení zdravotních rizik (formou spolupráce s dobrovolnou zdravotní sestrou a spolupráce se zdravotnickými zařízeními)
- možnost stravy

b) oblast sociální

- poskytnutí bezpečného prostředí
- pomoc s vyřízením osobních záležitostí (např. občanský průkaz, sociální dávky apod.)
- sociální poradenství
- pomoc s doprovodem na úřady
- pomoc s navázáním styku s rodinou a přáteli
- pomoc s využitím jiné sociální služby
- pomoc s vyplněním formulářů

c) oblast zaměstnání

- pomoc při hledání zaměstnání

d) oblast bydlení

- hledání řešení v oblasti bydlení

Personální zajištění:

vedoucí organizační jednotky, vedoucí přímé práce, sociální pracovník, 2 pracovníci v sociálních službách, účetní, hospodářka, technik, grantový pracovník

Financování:

dotace z veřejnoprávních zdrojů, platby od uživatelů služeb, dary od firemních a individuálních donátorů

Prostorové podmínky:

Noclehárna je situována v 1 a 2 patře pětipodlažní budovy. Noclehárna pro muže má kapacitu 30 míst a nachází se v 1 patře. Noclehárna pro ženy je umístěná ve 2 patře, její kapacita je 12 míst. V prostoru jídelny je uživatelům k dispozici rychlovarná konvice a základní nádoby, které slouží pro přípravu vlastní jednoduché stravy. Uživatelé mají možnost ohřátí stravy. Hygienické vybavení pro uživatele noclehárny – služba noclehárny pro muže obsahuje 2x WC, 1x sprchu, služba noclehárny pro ženy obsahuje 1x WC, 1x sprchu.

Dále je zde návazná služba, a to nízkoprahové denní centrum, které je situováno v přízemí budovy. Podpora a pomoc je nabízena prostřednictvím posezení v bezpečném prostředí, s možností základního sociálního poradenství, hygieny, poskytnutí a přípravy jednoduché stravy, možnosti dostat teplý nápoj, vyprat a vysušit prádlo, dostat radu, jak řešit obtížnou situaci a upevňování kontaktu s rodinou. Kapacita je 50 míst.

Vybavení:

pokoje jsou vybaveny patrovými postelemi, každý uživatel má k dispozici uzamykatelnou skříň. Pokoje pro ženy obsahují stůl a židle. Jídelní kout obsahuje rychlovarnou konvici a kuchyňské nádobí.

Struktura pracoviště/oddělení:

vedoucí organizační jednotky, sociální pracovník, účetní

Dostupnost:

každý den od 19 h probíhá ubytování zájemců, cena za ubytování je 45 Kč.

1.5.3.2 Charita České republiky

Charita České republiky do roku 2006 působila pod názvem Česká katolická charita. Je to nezisková humanitární organizace zřízená římskokatolickou církví. Řadí se mezi největší nestátní poskytovatele zdravotních a sociálních služeb v České republice. Poskytuje sociální a zdravotní péči osobám, které se ocitly v nouzi nebo v tíživé situaci, lidem se zdravotním postižením, nevyléčitelně nemocným, lidem bez domova, vězňům,

uživatelům návykových látek, obětem domácího násilí apod. Mezi činnosti Charity České republiky patří také humanitární pomoc v rámci České republiky i v zahraničí (např. pomoc při živelných katastrofách).²¹

1.5.3.3 Naděje

Jedná se o charitativní organizaci, která působí v České republice od roku 1990. Při své činnosti vychází z šíření evangelia a opírá se o křesťanské principy a hodnoty. U vzniku Naděje stála Vlastimila Hradecká, nejprve se její činnost zaměřovala na uprchlíky z cizích zemí, postupně se rozšiřovala na pomoc lidem bez domova, starým a opuštěným lidem, handicapovaným dětem a mládeži, národnostním menšinám a propuštěným vězňům. Ve svých střediscích poskytuje pomoc duchovní, morální, sociální, zdravotní, lékařskou, právní, poradenskou, vzdělávací atd.²²

1.5.3.4 Nový Prostor

Nový Prostor je nestátní nezisková organizace založená v roce 1998. Zaměřuje se na pomoc lidem v těžké životní a finanční situaci, lidem bez domova apod. Tito lidé prodávají stejnojmenný časopis Nový Prostor, z jehož prodeje dostávají část zisku, za který si mohou pořídit bydlení a zlepšit svou životní situaci. Časopise je tzv. „street-paper“, jedná se o noviny nebo časopis, který prodávají na ulici bezdomovci. Mohou tak získat znovu ztracené pracovní návyky a začlenit se do většinové společnosti a běžného života, zlepšit svou životní úroveň. V každém městě jsou přesně určená prodejní místa, Nový Prostor má svoje pobočky v Praze a Brně, v ostatních městech spolupracuje s různými organizacemi poskytujícími sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb.²³

1.5.3.5 Slezská diakonie

Jedná se o organizaci Slezské evangelické církve. Působí hlavně v Moravskoslezském kraji, kde navázala na činnost Slezské církve evangelické augsburského vyznání. Její činnost je zaměřena na potřebné lidi v těžké nebo nepříznivé životní situaci, tj. také na lidi bez domova a jiné lidi v sociální nouzi. Snaží se těmto lidem pomáhat na základě křesťanských hodnot, které vychází z pomoci bližnímu.²⁴ V současné době má více než 50 středisek a zaměstnává více než 550 pracovníků. Spolupracuje také se zahraničními církvemi a křesťanskými organizacemi poskytujícími zdravotní a sociální služby.

1.5.3.6 Vězeňská duchovní péče

Duchovní služba se dostala do věznic v Československu už v roce 1990. Bylo však nutno změnit zákon, aby se církve mohly podílet na dění ve společnosti. Díky pochopení nového vedení Vězeňské služby mohli duchovní absolvovat intenzivní kurz a začít vstupovat do věznic. V roce 1994 vznikla nevládní organizace, ve které se spojily všechny církve participující na této službě. Ta se stala počátkem profesionální kaplanské služby ve

²¹ Srov. <http://www.charita.cz>

²² Srov. <http://www.nadeje.cz>

²³ Srov. <http://www.novyprostor.cz>

²⁴ Srov. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti: rozšířený sborník z konference Charity Olomouc konané u příležitosti 10. ročníku "Dnů o bezdomovectví" a v rámci oslav 20. výročí vzniku střediska Samaritán pro lidi bez domova : [Olomouc, 22. listopadu 2011]. str.16*

věznicích. Jedním z dobrých předpokladů pro prevenci bezdomovectví je vystihnout problematiku osob ve vězení.²⁵

1.6 Problematika závislostí

Výzkum zaměřený na bezdomovce již v počátku 80 let 20. století vykazuje vysokou míru užívání návykových látek v této skupině osob, o to závažnější a častější ve srovnání s běžnou populací. Každá studie zabývající se bezdomovci uvádí patologii v sociální i osobní sféře, ale odhady problémového pití mezi bezdomovci se pohybují mezi 29 % a 55 %, závislostí na jiných návykových látkách od 10 % do 30 %. Problémové užívání alkoholu a jiných návykových látek je mezi bezdomovci běžné. Je pro ně prostředkem k řešení problémů a sociální interakce, u bezdomovců je čtyřikrát vyšší míra pravděpodobnosti výskytu problémů s užíváním alkoholu, jakož i vyšší míra morbidity než u jiných problémových uživatelů alkoholu.²⁶

„Bezdomovská populace mladšího věku z 80 % přiznává, že okusilo nebo bere drogu. Častá je zkušenost z užíváním domácího pervitinu, který je nejrozšířenější tvrdou drogou, malé procento bezdomovců užívá kokain a heroin. Velmi časté je kouření marihuany. Také zneužívání toluenu je velmi rozšířené, spolu s čicháním různých lepidel a ředidel, které jsou nejužívanější pro svou cenovou dostupnost.“²⁷

V srpnu roku 2013 byla vládou ČR schválena prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020. Koncepce se zabývá problematikou chudoby a zásadními tématy v oblasti řešení problematiky bezdomovectví. Koncepce klade důraz na komplexní a koordinované řešení problematiky bezdomovectví. Jako jeden z rizikových faktorů vzniku bezdomovectví popisuje také zneužívání alkoholu a drog.²⁸

Lidé se vždycky snažili najít způsob, jak uniknout svým problémům, snadno dosáhnout pocitu štěstí, pohody, inspirace. Tuto možnost jim mohly poskytovat psychoaktivní látky nebo alkohol. Tyto látky je mohly zbavit pocitu nejistoty, starostí, strachu, zvýšit jejich sebevědomí, snadno dosáhnout uspokojení. Přestože má užívání psychoaktivních látek a alkoholu nepříznivé důsledky, lidé se jich nikdy nedokázali zcela zříci. Tyto látky způsobují syndrom závislosti.

Syndrom závislosti je označován jako skupina fyziologických a behaviorálních a kognitivních (psychických) fenoménů, v nichž má užívání nějaké látky u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si předtím cenil více. Charakteristikou závislosti je touha (často silná) brát psychoaktivní látky (které mohou, ale nemusí být předepsány od lékaře), alkohol, tabák.²⁹

²⁵ Srov. Srov. *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti: rozšířený sborník z konference Charity Olomouc konané u příležitosti 10. ročníku "Dnů o bezdomovectví" a v rámci oslav 20. výročí vzniku střediska Samaritán pro lidi bez domova : [Olomouc, 22. listopadu 2011].* str. 17

²⁶ Srov. MILLER, G. *Adiktologické poradenství.* str. 101

²⁷ HRADECKÁ, V.; HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení.* str.64

²⁸ Srov. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog pro Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká republika.* str. 109

²⁹ Srov. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost.* str. 14

1.6.1 Definice závislosti

Definitivní diagnózu závislosti zahrnuje:

- a) silná touha nebo pocit puzení látky užívat (tento stav bývá označován jako bažení, craving)
- b) potíže v sebeovládání při užívání látky (pacient si špatně uvědomuje sám sebe a své emoce, zde je užitečné se naučit lépe vnímat své tělo, psychiku a emoce, k nimž má bažení blízko např. využitím psychoterapie, relaxačních a meditačních technik apod.)
- c) růst tolerance k účinku látky (tj. vyžadování vyšších dávek látek, aby se dosáhlo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami)
- d) pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků (např. poškození jater nadměrným pitím, deprese způsobené z nadměrného užívání látek, toxické poškození myšlení, pacient by měl být o škodlivých následcích informován, tj. teprve poté se jedná o znak závislosti)
- e) zanedbání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívané psychoaktivní látky a zvýšení množství času k získání nebo užívání látky nebo zotavení se z jejího účinku
- f) abstinenční syndrom (je reakcí na snížení obvyklé dávky nebo na abstinenci, může mít různý charakter v závislosti na typu psychoaktivní látky a může být i rozdílně intenzivní)³⁰

1.6.2 Typy závislosti na psychoaktivních látkách

Řadíme sem somatickou a psychickou závislost.

1.6.2.1 Somatická závislost:

Je definována jako stav adaptace biologických funkcí organismu na příslušnou psychoaktivní látku, někdy doprovázený zvyšující se tolerancí (člověk k dosažení téhož efektu potřebuje stále větší dávku). Projevuje se při vysazení drogy abstinenčním syndromem. Ten může mít v závislosti na druhu látky různé příznaky, ale téměř vždy zahrnuje neklid, napětí a vegetativní potíže, jako je zvýšené pocení a třes.

1.6.2.2 Psychická závislost:

Projevuje se obtížně přemožitelnou touhou vzít svou dávku drogy, potřebou ji užívat opakovaně a s přesvědčením, že pokud by to neudělal, bude se cítit špatně, úzkost a podrážděnost vyvolává i pouhá představa, že by svou dávku neměl.³¹

³⁰ Srov. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. str. 14-25

³¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. str. 549

1.6.3 Příčiny vzniku závislosti

Zde popíšete složení psychoaktivní látky, genetické dispozice, biologické dispozice a psychické a sociální faktory.

1.6.3.1 Složení psychoaktivní látky

- záleží na chemickém složení psychoaktivní látky a na jejím působení na lidský organismus, užívání některých látek vyvolává závislost téměř u kohokoliv (např. v případě tzv. tvrdých drog např. heroinu)

1.6.3.2 Genetické dispozice

- zkoumané především v souvislosti s alkoholismem, zde se ovšem obtížně určuje podíl genetického vlivu a vlivu sociálního prostředí)

1.6.3.3 Biologické dispozice

- s ohledem na odlišný průběh metabolického zpracování mají někteří jedinci po požití drogy zvlášť příjemné pocity a také nemusí mít zřetelné obtíže (jako je kocovina), což vede k pravděpodobnosti častějšího užívání

1.6.3.4 Psychické faktory

Motivace, která je spouštěčem experimentování s psychoaktivní látkou může vycházet z individuálních potřeb nebo je důsledkem sociálního tlaku, často jde o projev potřeby:

- uniknout něčemu negativnímu, např. vyřešit problémy, vyhnout se stresu, frustraci
- získat něco pozitivního, např. dosáhnout uspokojení nebo slasti, která jinak není dostupná, získat inspiraci, odstranit zábrany
- sociální konformity, tj. akceptace skupinou nebo subkulturou, v níž užívání látky patří k oceňovanému chování

Užití návykových látek nebo alkoholu ovlivňuje:

- emoční prožívání: typický je nedostatek vnitřní pohody, zvýšená dráždivost a labilita, psychické napětí, úzkosti a deprese
- způsob uvažování a hodnocení situace: k řešení problémů pomocí psychoaktivních látek mají lidé, kteří se obtížně orientují v situaci, nejsou schopni adekvátně posoudit sebe sama a okolní realitu, mají nízkou sebedůvěru, nepřiměřené očekávání do budoucnosti
- faktor učení: užívání psychoaktivních látek se snadněji zafixuje, když je pozitivně posilováno, tj. když přináší uspokojení, člověk si na ně zvykne, když mu přinášejí nějaký zisk, např. jej zbaví úzkosti, posilují sebevědomí, dávají mu pocit moci apod.

- tendence k určitému způsobu chování: závislí lidé mají problémy v oblasti autoregulace, mívají sníženou sebekontrolu, často nejsou schopni odložit uspokojení svých potřeb tzn. jedinec, který se nedokáže ovládat, bude s největší pravděpodobností experimentovat s psychoaktivními látkami, resp. nedokáže udržet míru v pití alkoholu, a proto si snadněji vytvoří návyk
- osobnostní vlastnosti: lidé, kteří často pociťují nepohodu, jsou nejistí, labilní, neschopní zvládat své problémy, se často dostávají do stresu a droga se stává dobrým prostředkem k řešení

1.6.3.5 Sociální faktory

- společnost: obecná dostupnost psychoaktivních látek a alkoholu v dané společnosti
- městské prostředí: je zde větší pravděpodobnost nabídky drogy, větší anonymita
- rodina: často vliv dysfunkční rodiny, kde dítě nemá citové zázemí, není vhodně vychováno, zde chybí disciplína, často je zde nápodoba rodičovského chování v oblasti nadměrného užívání léků nebo alkoholu
- sociální skupina: vliv party, která má své vlastní odlišné hodnoty a normy, užívání drog a alkoholu je zde běžné
- nižší úroveň vzdělání: zde předcházela neúspěšnost ve škole vlivem dysfunkčnosti rodiny
- sociální deprivace: nezaměstnanost, chybění možnosti realizace, bezdomovectví³²

1.6.4 Typologie drog

Klasifikaci návykových látek lze provádět s použitím různých klasifikačních kritérií. Můžeme rozlišit drogy legální a nelegální, tj. společensky tolerované a společensky odmítané nebo zakázané drogy. Podle stupně závislosti, charakteru somatických a psychických komplikací se odlišují drogy tvrdé (alkohol, léky, těkavé látky – ředidla, lepidla, narkotika) a drogy měkké (nikotin, kofein).

1.6.4.1 Morfinový typ závislosti

Morfin je účinná látka opia obsažená ve šťávě nezralých makovic pěstovaných převážně v zemích Asie. Koncem 19. století byl chemicky získán syntetický heroin.

- užití: kouření, šňupání, injekční užití
- účinky: tlumivé, euforizující, stavy příjemného snění s iluzemi a relaxací, vlastnosti morfia využívala hlavně medicína jako prostředek proti vnímání bolesti
- příznaky: omámenost, uvolněnost, poruchy pohybové koordinace

³² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. str. 550-554

- komplikace: poruchy srdečního rytmu, poruchy svalové koordinace, třes, v místě vpichu záněty, infekce

1.6.4.2 Barbiturátový typ závislosti:

Jedná se o syntetické látky na bázi kyseliny barbiturové, objevené v roce 1903, z českých léků je to např. Bellaspon, Dormiphen, Somnyl

- užití: tablety
- účinky: uklidňující, uvolňující
- příznaky: obluzení, spavost
- komplikace: poruchy motoriky, nejistá chůze, třes rukou, deprese, někdy poruchy vědomí se stavy zmatenosti

1.6.4.3 Kokainový typ závislosti:

Kokain, alkaloid z listů trvale zeleného stromu Koky, patří k velmi rozšířeným narkotikům v Jižní Americe, byl využíván Indiány k náboženským účelům. I v současnosti je žvýkání kokových listů mezi domorodci velmi rozšířeno.

- užití: původní přírodní způsob žvýkání listů se změnil na šňupání bílého prášku, injekční aplikace
- účinky: stimulační (vyvolává pocit bystrosti, výkonnosti, zvedá náladu, působí jako lokální anestetikum)
- příznaky: energie, nespavost, zrychlený dech a tep, rozšířené zornice
- komplikace: zhubnutí, třes, neklid, podrážděnost, nespokojenost, potíže v sociálních vztazích

1.6.4.4 Kanabisový typ závislosti:

Kanabis je obsažen v pryskyřici jednoleté rostliny s názvem indické konopí, jedná se o zdroj hašiše a marihuany, známý v Indii a Číně tisíce let.

- užití: kouření v dýmce nebo cigaretách, žvýkání, pití v nápojích
- účinky: utlumení, pocit tělesné a duševní pohody, štěstí, blaženosti
- příznaky: smích, veselost, rozšířené zornice
- komplikace: chátrání celého organismu, únava, ospalost, bolest hlavy, paranoidní bludy a halucinace

1.6.4.5 Amfetaminový typ závislosti

Jedná se o syntetické látky, kdy zrychlením nervových procesů zvětšují schopnost mozku zpracovat určité množství podnětu, nejznámější je pervitin, extáze – MDMA.

- užití: tablety, injekce, šňupání
- účinky: zvýšená aktivita, hovornost, sebevědomí, snížení ospalosti, pocitu hladu
- příznaky: rozšířené zornice, třes, hovornost, zrychlený tep
- komplikace: infekce z nesterilních jehel, žloutenka, AIDS, závislý může onemocnět paranoidní psychózou, které o vysazení amfetaminu odezní

1.6.4.6 Halucinogenový typ závislosti

Halucinogeny mohou mít povahu přírodní nebo syntetickou, obsahují je některé houby (psylocybin), kaktusy (mezkalin), kořen mandragory. V přírodní podobě byly používány k různým magickým praktikám. Ze syntetických halucinogenů je nejznámější LSD. V 60 letech 20. století byly populární díky některým umělcům, filozofům.

- užití: kaktusy, houby, LSD injekčně, tripy (napuštěné papírky)
- účinky: poruchy vnímání připomínající halucinace, opojné stavy
- příznaky: změny vnímání, opojné stavy, vzestup krevního tlaku
- komplikace: úrazy v intoxikaci, latentní psychóza

1.6.4.7 Analgetikový typ závislosti

Převážně syntetické látky, které tlumí vnímání bolesti, snižují tělesnou teplotu, mají protizánětlivý účinek. Mezi české přípravky patří Algina, Paralen apod.

- užití: tablety, injekčně.
- účinky: tlumení bolesti, změny nálad
- příznaky: Nevolnost, podrážděnost
- komplikace: porucha krvevotvorby, výskyt leukémie, zažívací potíže, výskyt chronického zánětu ledvin

1.6.4.8 Závislost na těkavých látkách

Mohou ovlivnit činnost centrální nervové soustavy, pro snadnou dostupnost je vyhledávají dospívající jedinci a lidé bez domova, patří k látkám s největší mortalitou, řadíme se éter, toluen, aceton, benzín atd.

- užití: vdechování

- účinky: změny nálad, neovládatelná veselost, poruchy vnímání
- příznaky: rozšířené zornice, zrychlený puls, změny vnímání
- komplikace: poškození dýchacího a zažívacího ústrojí, poškození jater, nervové soustavy, úzkosti, deprese, poruchy vědomí

1.6.4.9 Tabákový typ závislosti:

Jedná se o konzum přírodních látek, hlavně nikotinu, které jsou obsaženy v tabákových listech, vedle závislosti na alkoholu a kofeinu patří tabakismus k nerozšířenějším závislostem na světě.

- užití: kouření tabákových výrobků, cigaret, šňupání, žvýkání tabákových listů
- účinky: pocity uvolnění, uklidnění, snížení pocitu hladu
- příznaky předávkování – zvracení, závratě
- komplikace: chronická onemocnění dýchacích cest a zažívacího traktu, zvýšení četnosti chorob oběhového systému (skleróza, infarkty), rakovina dýchacích orgánů, tlustého střeva, močového měchýře, poruchy pozornosti

1.6.4.10 Kofeinový typ závislosti

Kofein je přírodní alkaloid obsažený v kávě, čaji, kakau, kole, guaraně, nápoje s obsahem kofeinu jsou konzumovány pro příjemný prožitek a chuťové vlastnosti.

- užití: nápoje, léky
- účinky: mírně stimulační, zvýšení psychické a fyzické výkonnosti, snížení únavy
- příznaky: nadměrné množství kofeinu vyvolává neklid, podrážděnost
- komplikace: změny srdečního rytmu, poruchy spánku ³³

1.6.4.11 Závislost na alkoholu

Alkohol je u nás nejčastěji užívanou psychoaktivní látkou, jedná se o drogu společenskou konzumovanou nejčastěji ve skupině. Pití alkoholických nápojů má velmi dlouhou tradici a společnost je k alkoholu tolerantní. Tento postoj se mění při nadměrné konzumaci nebo vzniku závislosti. Alkohol působí anxiolyticky, uvolňuje psychické napětí, zlepšuje náladu, dodává sebevědomí, někdy může způsobit zažívací potíže nebo smutek. Závislost na alkoholu může být psychická (řešení problémů alkoholem) i biologická (projevuje se abstinenčním syndromem). Nadměrné užívání může mít charakter abúzu, tj. nadužívání.

³³ Srov. ZÁŠKODNÁ, H. *Závislost na drogách*. str. 13-20

Závislost vzniká v důsledku dlouhodobého pravidelného užívání a vytváří se několik let, u mladistvých vzniká rychleji.³⁴

Příčinou bezdomovectví je také nadměrné užívání alkoholu a z něho plynoucí neschopnost pracovat a udržovat funkční vztahy s blízkými lidmi. Ke ztrátě domova vede změna chování, která je důsledkem abúzu alkoholu, a to především nespolehlivost, konfliktnost, dluhy, agresivita. Abúzus alkoholu je problémem mnoha lidí bez domova a je častější u starších bezdomovců.³⁵

³⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. str. 290

³⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M.; MAREK J.; CSÉMY L. *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy*. str. 164

PRAKTICKÁ ČÁST

Zde se budu věnovat stanovením cíle, metodikou, představím cílovou skupinu. Na závěr vyhodnotím dotazník a zodpovím mnou stanovené hypotézy.

1.7 Charakteristika praktické části a stanovené cíle

V rámci praktické části své bakalářské práci jsem se zaměřila na kvantitativní metodu výzkumu, a to konkrétně na dotazníkové šetření, které probíhalo v rámci spolupráce s Armádou spásy v Brně, kde jsem v průběhu února oslovila celkem 12 klientů (bezdomovců), kteří služeb v rámci Armády spásy využívají a byli ochotni dotazník vyplnit.

Samotný dotazník se skládá z 13 otázek, které jsou zaměřeny, jak na osobní dotazy jako je pohlaví dotazovaného, jak dlouho je bez domova, až po otázky, které jsou přímo zaměřeny na důvod ztráty domova, až po otázky, které jsou směřovány na drogovou závislost. Získané odpovědi, které se v rámci vyhodnocení dotazníku zpracují, mají za cíl zodpovědět na hypotézy, které byly v rámci této bakalářské práce stanoveny, a to:

Hypotéza č. 1: U jakého procenta lidí bez domova zapříčinila tuto situaci závislosti na droze?

Hypotéza č. 2: Chtějí závislí lidé bez domova řešit svoji situaci a začlenit se do společnosti?

Hypotéza č. 3: Jak často využívají závislí lidé bez domova pomoc organizací pracujících se závislostmi?

1.8 Metodika

Výzkum je koncipován jako kvantitativní a jako metodu výzkumu jsem zvolila dotazník. U něj platí, že ve své základní podobě nahrazuje strukturovaný rozhovor, jenž je dotazovaným předkládán v písemné podobě. Velkou výhodou této metody sběru dat je pokrytí relativně velkého vzorku. Je nutné zmínit i nevýhody šetření, které dotazníková metoda přináší. Tou hlavní nevýhodou je anonymita respondenta. Dotazník často přináší obrázek o tom, co respondent říká a jaký chce být, než o tom, jak myslí a jaký opravdu je. Další nevýhodou dotazníku je jejich nízká návratnost, která může ohrozit reprezentativitu výsledků šetření.

1.9 Cílová skupina

Cílovou skupinu představuje 12 dotazovaných, klientů Armády spásy v Brně, kteří byli osloveni na denním centru Armády spásy v Brně po předchozí domluvě se sociální pracovníci. Jednalo se o 10 mužů a 2 ženy. Dotazování formou dotazníků probíhalo v únoru 2022.

1.10 Vyhodnocení otázek v rámci dotazníku

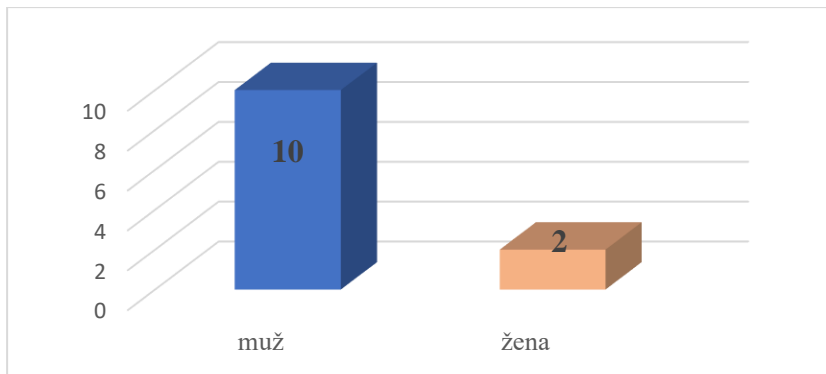
V této podkapitole se zabývám vyhodnocením jednotlivých otázek z dotazníku.

Otázka č. 1: Pohlaví dotazovaného

Na položené otázky zodpovědělo všech 12 dotazovaných, kteří byli v rámci Armády spásy v Brně osloveni. První otázka je zaměřena na pohlaví dotazovaného, kde z celkového počtu dotazovaných bylo 10 mužů, jedná se o 83 %, a 2 ženy, což tvoří 17 % všech dotazovaných.

Tabulka 2 Pohlaví dotazovaného, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
muž	10	83%
žena	2	17%

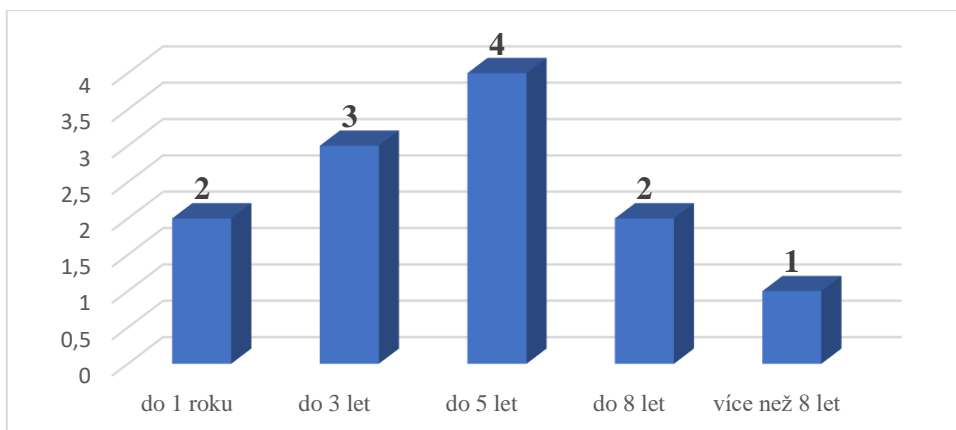
Graf 2 Pohlaví dotazovaného, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Jak dlouho jste již bez domova?

Druhá otázka byla zaměřena na bydlení, a to konkrétně jak dlouho je dotazovaný již bez domova. Otázka byla myšlena tak, že se zaměřovala na první situaci, kdy se ocitl dotazovaný na ulici.

Tabulka 3 Jak dlouho jste na ulici?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
do 1 roku	2	17%
do 3 let	3	25%
do 5 let	4	33%
do 8 let	2	17%
více než 8 let	1	8%

Graf 3 Jak dlouho jste na ulici?, zdroj: vlastní zpracování

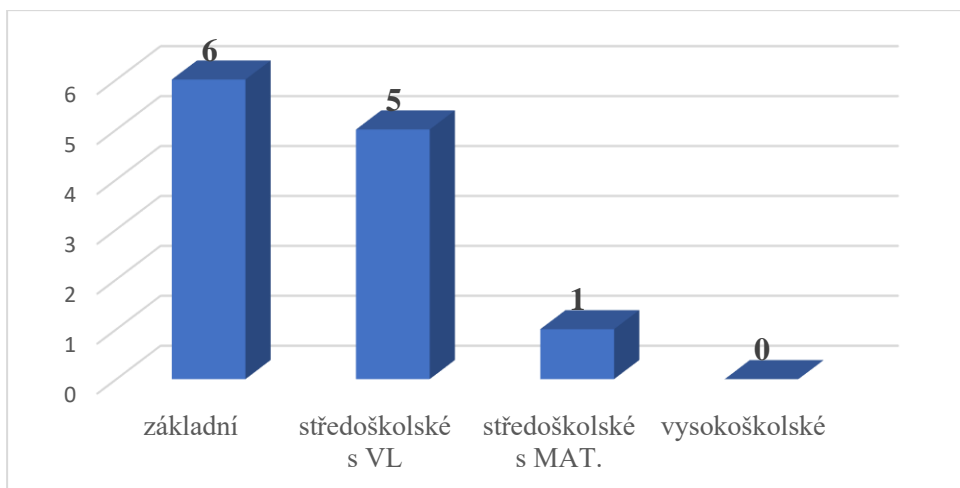
Při vyhodnocení této otázky jsem zjistila, že delší dobu jsou na ulici především muži než ženy. Obě ženy jsou na ulici maximálně do 5 let. Zbýlý vzorek dotazovaných tvoří muži, kdy nejvíce jich je na ulici do 5 let. Nad 5 let a více jsou na ulici jen 3 dotazovaní.

Otázka č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?

Tato otázka byla do dotazníku zařazena z toho důvodu, aby se dalo rozhodnout, zda na ulici spíše končí lidé s dosaženým nižším stupněm vzdělání.

Tabulka 4 Nejvyšší dosažené vzdělání, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
základní	6	50%
středoškolské s VL	5	42%
středoškolské s MAT.	1	8%
vysokoškolské	0	0%

Graf 4 Nejvyšší dosažené vzdělání, zdroj: vlastní zpracování

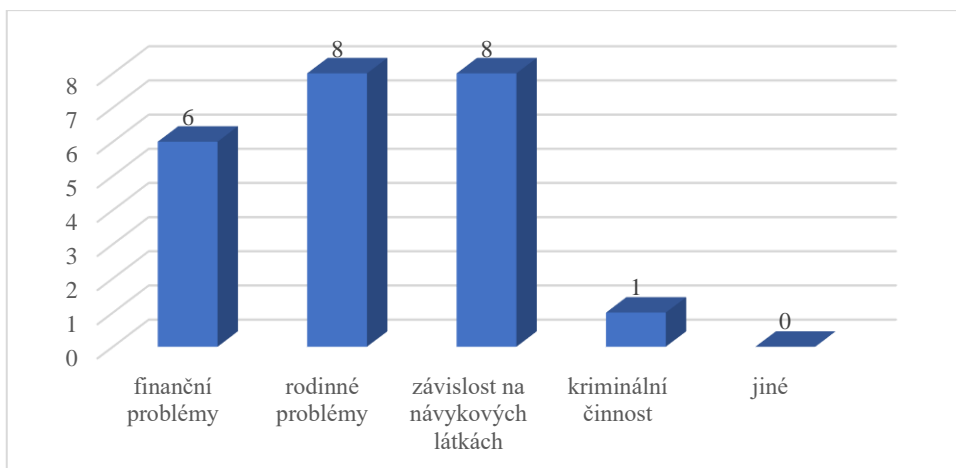
Pouze dokončené základní vzdělání má největší počet dotazovaných bezdomovců. Celkem se jedná o 6 dotazovaných, a z toho byla jen jedna žena. Druhý největší počet, a to celkem 5 dotazovaných, mělo dokončeno středoškolské vzdělání s výučním listem.

Otázka č. 4: Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici?

Otázka byla zaměřená na hlavní důvod, proč se člověk ocitl na ulici. Jelikož to může být kombinace více možností, měli dotazovaní možnost vybrat více variant.

Tabulka 5 Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
finanční problémy	6	50%
rodinné problémy	8	67%
závislost na návykových látkách	8	67%
kriminální činnost	1	8%
jiné	0	0%

Graf 5 Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici?, zdroj: vlastní zpracování

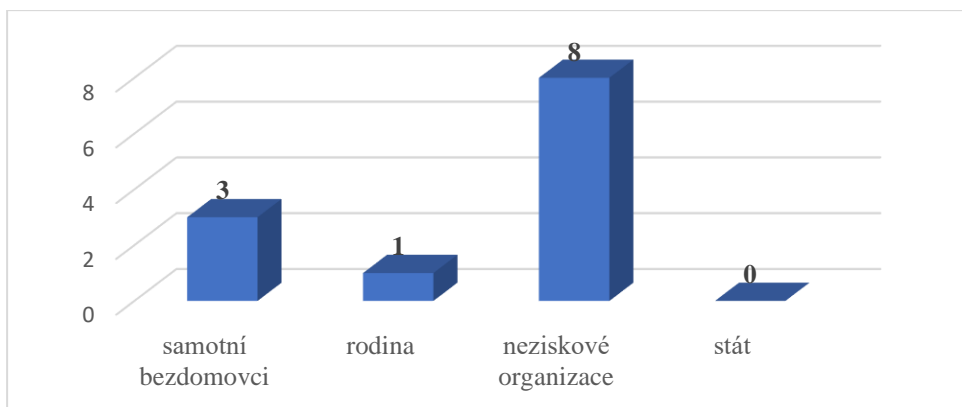
Dotazovaní měli možnost při výběru odpovědí zvolit více variant, a jak je vidět z tabulky a grafu, je vidět, že u velké části dotazovaných byl jako spouštěč více variant. Nejčastěji odpovídali, že jejich situaci, ve které se ocitli, způsobily rodinné problémy a závislost na návykových látkách. Tuto odpověď volilo celkem 67 % dotazovaných.

Otázka č. 5: Kdo by se dle Vašeho názoru měl v první řadě postarat o bezdomovce?

Otázka byla zaměřená na pomoc bezdomovcům, a kdo by dle jejich názoru měl být ten, který by jim měl z ulice pomoci.

Tabulka 6 Kdo by se měl v první řadě postarat o bezdomovce?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
samotní bezdomovci	3	25%
rodina	1	8%
neziskové organizace	8	67%
stát	0	0%

Graf 6 Kdo by se měl v první řadě postarat o bezdomovce?, zdroj: vlastní zpracování

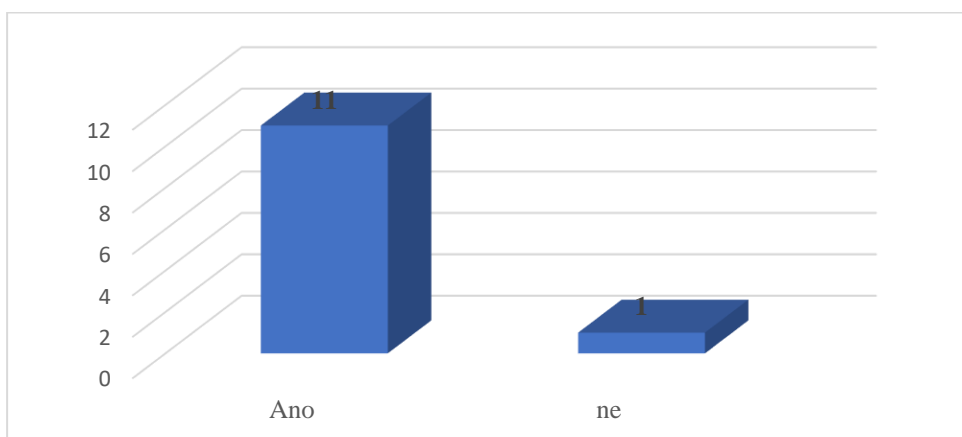
Největší část oslovených uvedla, že by jim měly nejvíce pomoci neziskové organizace, a to celkem 67 %. Druhá největší skupina pak byli samotní bezdomovci, kteří by si měli nejvíce sami svojí zásluhou pomoci z ulice, a to 25 % dotazovaných.

Otázka č. 6: V rámci bezdomovectví páchal/a jste nějakou trestnou činností? (krádeže, prostituce atd.)

Otázka byla zaměřena na páchaní trestné činnosti, z pohledu bezdomovců, a to, zda se přiklonili k tomuto kroku, s cílem zajistit si drogu, nebo jinou svou potřebu.

Tabulka 7 Páchal jste v rámci bezdomovectví nějakou trestnou činností?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
Ano	11	92%
ne	1	8%

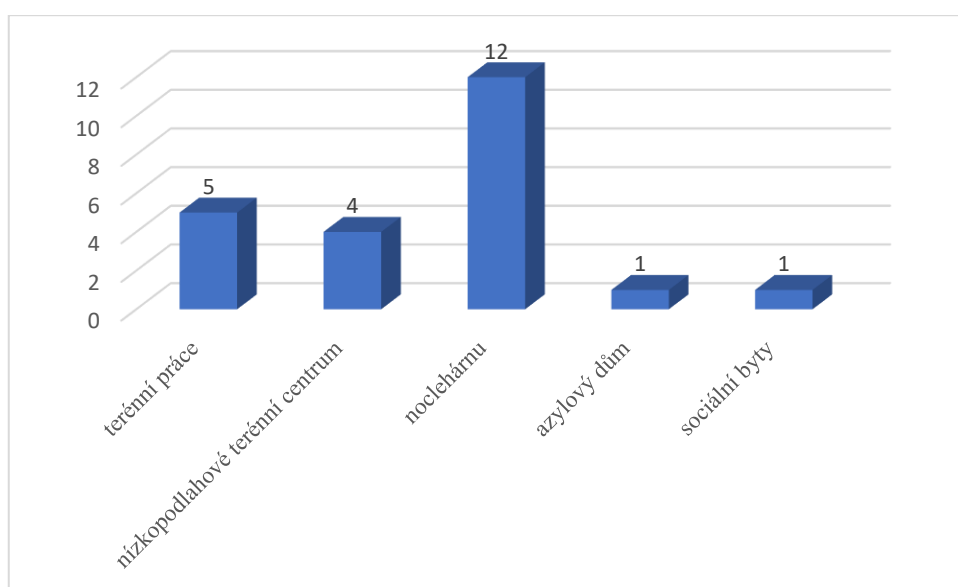
Graf 7 Páchal jste v rámci bezdomovectví nějakou trestnou činností?, zdroj: vlastní zpracování

Není zcela překvapující, že většina dotazovaných, a to celkem 92 % páchalo nějakou „drobnou trestnou činností“ za účelem zajistit si své potřeby.

Otázka č. 7: Jakou pomoc od Armády spásy využíváte?

Tabulka 8 Jakou pomoc využíváte od Armády spásy?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
terénní práce	5	42%
nízkoprahové denní centrum	4	33%
noclehárnu	12	100%
azylový dům	1	8%
sociální byty	1	8%

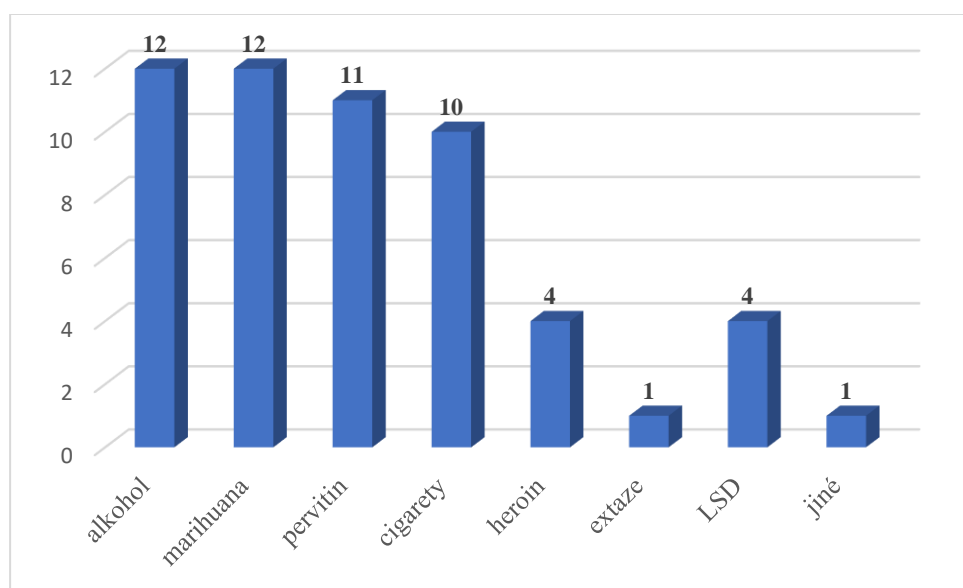
Graf 8 Jakou pomoc využíváte od Armády spásy?, zdroj: vlastní zpracování

U této otázky mohli dotazovaní odpovědět více možnostmi, a nejčastěji volili možnost u položené otázky “Jakou pomoc využíváte od Armády spásy“, že využívají nejvíce noclehárnu. Druhá nejčastější odpověď byla pak terénní práce a třetí nízkoprahové denní centrum.

Otázka č. 8: S jakými drogami jste se v životě setkal? (více odpovědí)

Tabulka 9 S jakými drogami jste se v životě setkal?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
alkohol	12	100%
marihuana	12	100%
pervitin	11	92%
cigarety	10	83%
heroin	4	33%
extaze	1	8%
LSD	4	33%
jiné	1	8%

Graf 9 S jakými drogami jste se v životě setkal?, zdroj: vlastní zpracování

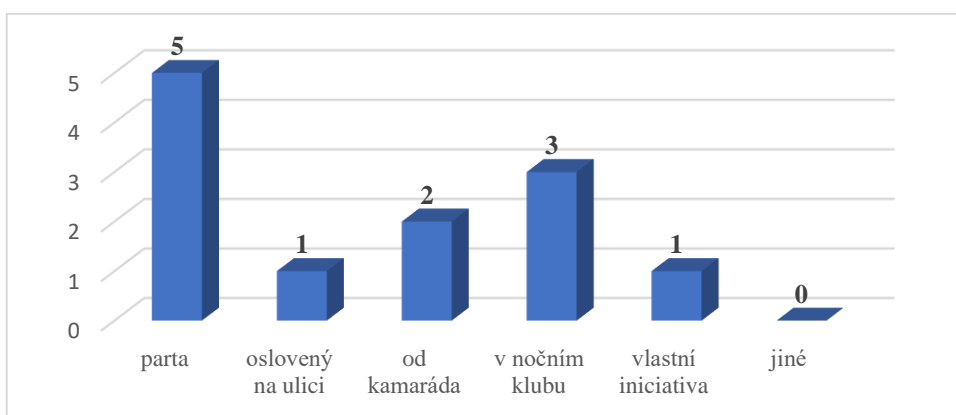
Nejčastěji dotazovaní odpověděli, že v životě se nejčastěji setkali s alkoholem a marihuanou (celkem 100 % dotazovaných). Následoval je pak pervitin, a to v 92 %, následovaný cigaretami a heroinem.

Otázka č 9: Kde jste se s drogou setkal?

Tato otázka se zaměřila na velmi důležitý bod, a to zjistit, kde se dotazovaný s drogou samotnou setkal. K výběru měl z několika navržených variant, ale také možnost odpovědět slovně, pokud by nebyla správná odpověď navržena.

Tabulka 10 Kde jste se s drogou setkal?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
parta	5	42%
oslovený na ulici	1	8%
od kamaráda	2	17%
v nočním klubu	3	25%
vlastní iniciativa	1	8%
jiné	0	0%

Graf 10 Kde jste se s drogou setkal?, zdroj: vlastní zpracování

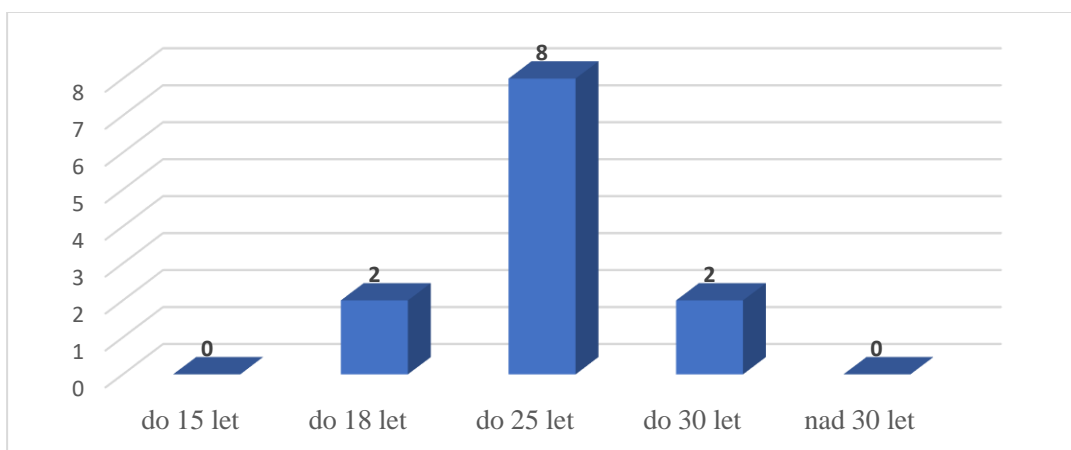
Nejčastěji se dotazovaný setkal s drogou v rámci parků, kdy mu byla nabídnuta nějakou jinou osobou, která již měla s drogou nějaké zkušenosti. Druhou nejčastější odpovědí pak bylo, setkání s drogou v nočním klubu, kdy byli většinou osloveni nějakou osobou, zda má zájem o drogu. Třetí varianta pak byla nabídnutá droga od kamaráda.

Otázka č. 10: V kolika letech jste poprvé užil drogu a jakou?

Otázka měla za cíl zjistit, v kolika letech se dotazovaný s drogou setkal.

Tabulka 11 Kdy jste se poprvé setkal s drogou?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
do 15 let	0	0%
do 18 let	2	17%
do 25 let	8	67%
do 30 let	2	17%
nad 30 let	0	0%

Graf 11 Kdy jste se poprvé setkal s drogou?, zdroj: vlastní zpracování

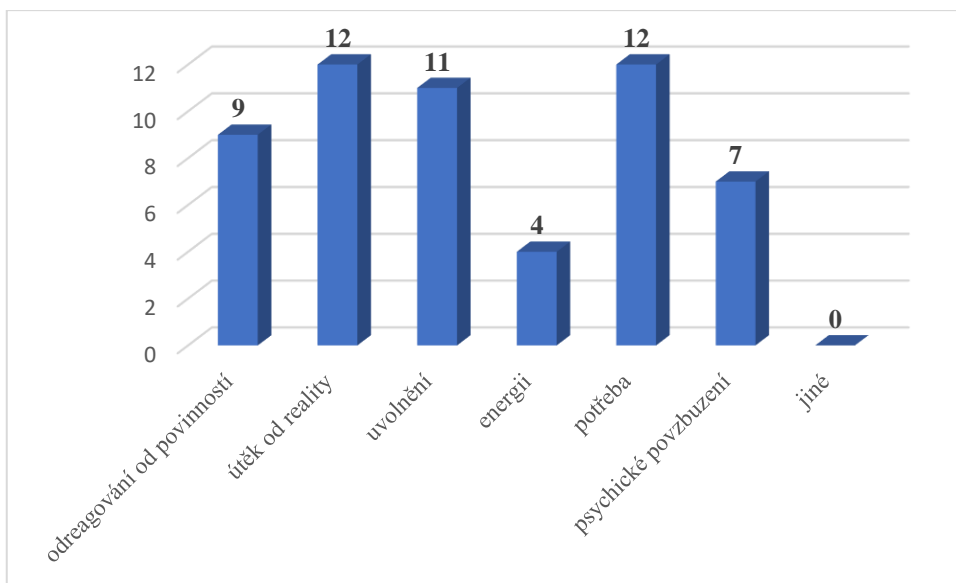
Nejčastěji se setkali s drogou dotazovaní ve věku od 19 do 25 let, a to celkem v případě 67 %. Zbylí dotazovaní se setkali s drogou buď od 15 do 18 let, celkem 17 %, anebo od 26 do 30 let, také 17%. S drogou se neseťkali dotazovaní vůbec v časovém období do 15 let.

Otázka č. 11: Co vám droga přináší?

Otázka je zaměřena na zjištění důvodu, co vlastně dotazované vede k tomu, aby drogu užívali. Dotazovaní mělo možnost vybrat více odpovědí, na jednotlivé odpovědi, které jim byly nabídnuty.

Tabulka 12 Co Vám droga přináší?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
odreagování od povinností	9	75%
útěk od reality	12	100%
uvolnění	11	92%
energii	4	33%
potřeba	12	100%
psychické povzbuzení	7	58%
jiné	0	0%

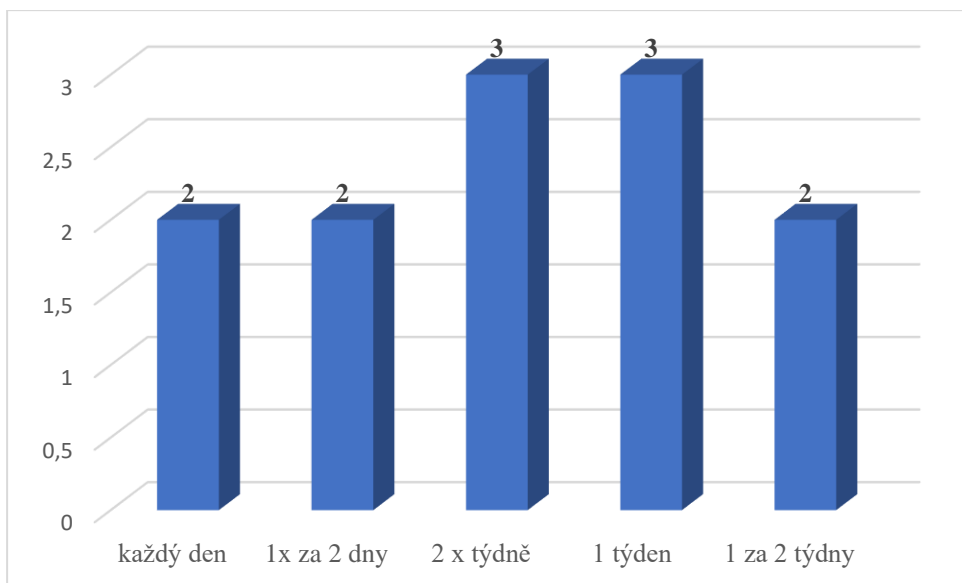
Graf 12 Co Vám droga přináší?, zdroj: vlastní zpracování

Všichni dotazovaní odpověděli, že jim droga přináší útek od reality, a také po jistě době se jedná již o potřebu, kterou potřebují. Tyto dvě varianty vybrali všichni dotazovaní. Další odpověď pak byla, že se jedná o uvolnění, a to v 92 %. Následovali ji poté odpovědi, že se jedná o odreagování od povinností a psychické povzbuzení.

Otázka č. 12: Jak často alkohol, drogu užíváte?

Tabulka 13 Jak často alkohol, drogu užíváte?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
každý den	2	17%
1x za 2 dny	2	17%
2 x týdně	3	25%
1 týden	3	25%
1 za 2 týdny	2	17%

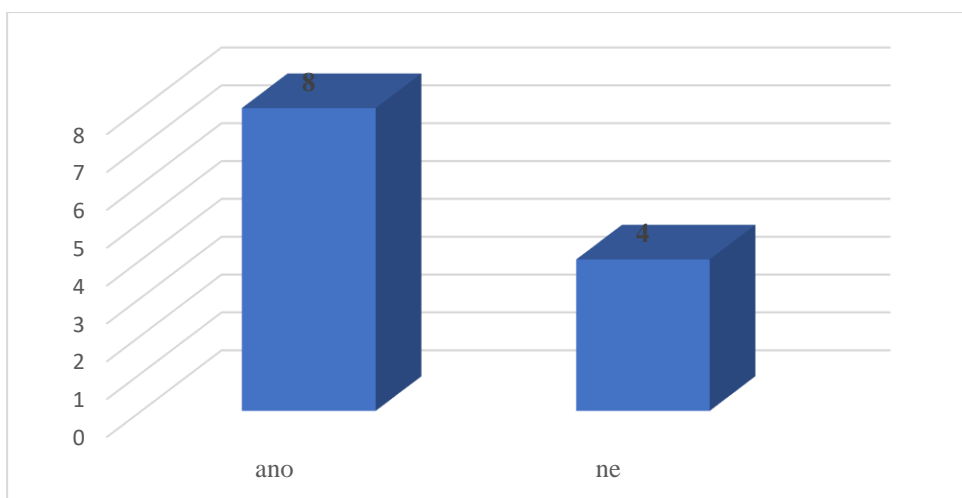
Graf 13 Jak často alkohol, drogu užíváte?, zdroj: vlastní zpracování

U této otázky, která byla zaměřena na skutečnost, jak často dotazovaní drogu užívali nebo užívají. Odpovědi jsou, jak je vidět i v tabulce, rozloženy v rámci celého dotazovaného spektra, a to velmi rovnoměrně.

Otázka č. 13: Vyhledal jste někdy odbornou pomoc, pokud užíváte drogy, alkohol?

Tabulka 14 Vyhledal jste někdy odbornou pomoc?, zdroj: vlastní zpracování

Odpověď	Počet respondentů	%
ano	8	67%
ne	4	33%

Graf 14 Vyhledal jste někdy odbornou pomoc?, zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na odpovědi na tuto poslední otázku, je velmi povzbudivá ta skutečnost, že 67 % dotazovaných vyhledalo odbornou pomoci s cílem zbavit se na závislosti na užívání návykové látky. Ne vždy díky této odborné pomoci našli dotazovaní cestu ven, z tohoto problému, ale rozložení odpovědí je příslibem, že chtějí s jejich závislostí něco dělat a zbavit se jí.

1.11 Vyhodnocení hypotéz

V rámci bakalářské práce jsem si zvolila téma bezdomovectví u lidí se závislostmi. V praktické části, jsem stanovila tři hypotézy, na které jsem chtěla nalézt odpovědi, díky dotazníkovému šetření, které se skládalo z 13 otázek, a odpovědi, jsem získala od 12 dotazovaných (bezdomovců), kterým pomáhá brněnská pobočka Armády spásy. Stanovené hypotézy byly tyto:

Hypotéza č. 1: U jakého procenta lidí bez domova zapříčinila tuto situaci závislost na droze?

U odpovědi na tuto hypotézu, bylo možné jasně získat odpověď, na základě otázky č. 4 a hlavně z odpovědí, které dotazovaní, u této otázky vybrali. Velmi často, a to 67 % se dotazovaní ocitli na ulici z důvodu užívání drog. Souběžně s drogou měly za následek ztrátu domova také rodinné a finanční problémy.

Hypotéza č. 2: Chtějí závislí lidé bez domova řešit svoji situaci a začlenit se do společnosti?

Ze zjištěných výsledků je patrné, že dotazovaní chtějí tuto svoji skutečnost změnit a nalézt si domov. K tomuto názoru jsem dospěla díky odpovědím na otázku č. 13, kdy 67 % dotazovaných chce svou situaci změnit a vyhledat odbornou pomoc.

Hypotéza č. 3: Jak často využívají závislí lidé bez domova pomoc organizací pracujících se závislostmi?

Na tuto hypotézu nemám jednoznačnou odpověď, protože všichni dotazovaní bezdomovci v jisté míře využívají pouze služeb Armády spásy. Každopádně z odpovědí na jednotlivé otázky, které byly v dotazníku položeny, vyplývalo, že by rádi, svou situaci změnil a dokázali se se závislostí vypořádat.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývá složitou problematikou bezdomovectví.

V teoretické části se zabývá vymezením základních pojmů, faktory způsobujícími fenomén bezdomovectví, formami a historií bezdomovectví a pomocí lidem bez přístřeší, dále se v práci věnuji problematice závislostí, a to definicí, typy, příčinami závislostí a typologiích jednotlivých drog.

V praktické části jsou zpracovány výsledky výzkumu na základě kvantitativní metody, která byla využita u klientů Armády spásy v Brně. Výzkumnou metodou byl dotazník. Na základě dotazníkového šetření lze dospět k následujícím závěrům. Ze šetření vyplynulo, že mezi lidmi bez domova jsou častěji muži než ženy. Největší počet lidí bez domova má pouze ukončené základní vzdělání a bez domova jsou od 1 roku do 8 a více let. Dále z výzkumu vyplynulo, že mezi nejčastější příčiny bezdomovectví jsou rodinné problémy a závislost na alkoholu nebo návykových látkách. Trestnou činnost páchala většina klientů. Nejčastěji je mezi lidmi bez domova využívána noclehárna Armády spásy v Brně a dále je velmi prospěšná a účinná terénní sociální práce, kdy se pracuje s lidmi přímo na ulici, v jejich přirozeném prostředí. Důležitý je zde vztah pracovníka a klienta, kdy klient nepřichází za pracovníkem, ale je tomu naopak. Terénní sociální práce je také prospěšná při předcházení negativních jevů souvisejících se životem na ulici. Dotazovaní klienti mají největší zkušenost s alkoholem a marihuanou, tedy lehkými drogami, s tvrdých drog je to nejčastěji pervitin, hlavně u mladších klientů, s drogou se seznámili nejčastěji v partě nebo nočních klubech, nejčastější věk, kdy klienti zkusili drogu je do 25 let, nejčastěji užívají drogy či alkohol 1-2 x týdně. Nejčastější důvody, proč drogy berou je únik od reality a droga se posléze stává potřebou. Odbornou pomoc při problémech se závislostí vyhledalo větší množství klientů, ale většina z nich má se závislostí problémy opakované, tzn. že léčba byla neúčinná.

Cílem bakalářské práce bylo popsat a na vlastním výzkumu ukázat problematiku bezdomovectví s důrazem na závislosti. Z výzkumu vyplývá, že bezdomovectví je příčinou různých závislostí a naopak. Obtížné podmínky života na ulici, nutnost shánět jídlo, potýkat se se špatným zdravím, nebýt v kontaktu se svými blízkými, je velmi stresující. Jednotliví respondenti tvrdí, že chtějí svůj stav změnit, avšak mnohdy na změnu nemají síly, i přes snahu různých charitativních organizací. Musím konstatovat, že pokud stát nezmění v celém komplexu sociální politiku směrem k řešení nepříznivé životní situace svých občanů, problém bezdomovectví se nevyřeší. Proklamativní řeči různých orgánů a politických stran jsou zbytečným řečením bez konkrétního obsahu. Odstranění bezdomovectví stojí totiž peníze, které v rozpočtu nejsou. Proto by měl každý z nás změnit svůj postoj k lidem bez domova, tyto lidi neodmítat, tolerovat je, snažit se pochopit jejich osudy, pomáhat jim.

Tato práce může být podkladem pro pracovníky v sociálních službách, neboť přibližuje jednu stranu života lidí bez přístřeší, a to problematiku závislostí, která je velmi častá a může pomoci zacílit služby právě těmto lidem. Výzkum a jeho výsledky mohou veřejnosti ukázat a přiblížit život lidí bez domova a v jakých podmínkách žijí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) *Dvacet let vývoje bezdomovectví v naší společnosti: rozšířený sborník z konference Charity Olomouc konané u příležitosti 10. ročníku "Dnů o bezdomovectví" a v rámci oslav 20. výročí vzniku střediska Samaritán pro lidi bez domova: [Olomouc, 22. listopadu 2011].* Olomouc: Charita Olomouc, 2012. ISBN 978-80-905260-0-6.
- 2) HRADECKÁ, V.; HRADECKÝ, I. *Bezdomovství - extrémní vyloučení.* Praha: Naděje, 1996. ISBN 80-902292-0-4.
- 3) Charita [online]. 2021 [cit. 2021-11-14]. Charita Česká republika. Dostupné z WWW: charita.cz
- 4) KLIMENT, P.; DOČEKAL, V. *Pohled na bezdomovství v České republice.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5007-0.
- 5) Listina základních práv a svobod [online]. 2021 [cit.2021-11-14]. Dostupné z www: [listina základních práv a svobod.cz](http://listina.zakladnichprav.asvobod.cz)
- 6) MAREK, J.; STRNAD A.; HOTOVCOVÁ L. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb.* Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.
- 7) MILLER, G. *Adiktologické poradenství.* Praha: Galén, c2011. ISBN 978-80-7262-765-3.
- 8) Naděje [online]. 2021 [cit. 2021-11-14]. Naděje. Dostupné z WWW: nadeje.cz
- 9) NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost.* Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-831-7.
- 10) Nový Prostor [online]. 2021 [cit. 2021-11-14]. Nový prostor. Dostupné z WWW. novyprostor.cz
- 11) Sborník. *Co je armáda spásy.* ISBN neuvedeno.
- 12) Slezská diakonie [online]. 2021 [cit. 2021-11-14]. Slezská diakonie. Dostupné z WWW. [slezská diakonie](http://slezska diakonie)
- 13) VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
- 14) VÁGNEROVÁ, M.; CSÉMY, L.; MAREK, J. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí.* Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5
- 15) VÁGNEROVÁ, M.; MAREK, J.; CSÉMY, L. *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4054-9.
- 16) VÁNĚ, J.; KALVAS, F. *Homelessness: probes to excluded environments.* Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021. ISBN 978-80-261-0849-8.

- 17) *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog pro Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká republika*. Praha: Úřad vlády ČR, 2002. ISBN 978-80-7440-077-3.
- 18) Zákon č. 108/2006., o sociálních službách, ve znění platném k 1. 2. 2022
- 19) Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění platném k 1. 1. 2022
- 20) Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění platném k 1. 2. 2022
- 21) ZÁŠKODNÁ, H. *Závislost na drogách*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-689-6.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Příčiny bezdomovectví	14
Tabulka 2 Pohlaví dotazovaného	32
Tabulka 3 Jak dlouho jste na ulici?.....	32
Tabulka 4 Nejvyšší dosažené vzdělání	33
Tabulka 5 Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici?.....	34
Tabulka 6 Kdo by se měl v první řadě postarat o bezdomovce?	35
Tabulka 7 Páchal jste v rámci bezdomovectví nějakou trestnou činnost?.....	36
Tabulka 8 Jakou pomoc využíváte od Armády spásy?.....	37
Tabulka 9 S jakými drogami jste se v životě setkal?.....	38
Tabulka 10 Kde jste se s drogou setkal?.....	39
Tabulka 11 Kdy jste se poprvé setkal s drogou?	39
Tabulka 12 Co Vám droga přináší?	40
Tabulka 13 Jak často alkohol, drogu užíváte?	41
Tabulka 14 Vyhledal jste někdy odbornou pomoc?	42

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Příčiny bezdomovectví.....	14
Graf 2 Pohlaví dotazovaného	32
Graf 3 Jak dlouho jste na ulici?	33
Graf 4 Nejvyšší dosažené vzdělání	34
Graf 5 Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici?	35
Graf 6 Kdo by se měl v první řadě postarat o bezdomovce?.....	36
Graf 7 Páchal jste v rámci bezdomovectví nějakou trestnou činnost?	36
Graf 8 Jakou pomoc využíváte od Armády spásy?	37
Graf 9 S jakými drogami jste se v životě setkal?	38
Graf 10 Kde jste se s drogou setkal?	39
Graf 11 Kdy jste se poprvé setkal s drogou?.....	40
Graf 12 Co Vám droga přináší?	41
Graf 13 Jak často alkohol, drogu užíváte?	42
Graf 14 Vyhledal jste někdy odbornou pomoc?.....	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. Dotazník

Příloha I

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta – obor sociální a charitativní práce

Dotazník k bakalářské práci na téma: Bezdomovectví u lidí se závislostmi

Dobrý den,

jmenuji se Nina Bedanová a v rámci svého studia jsem si zvolila téma bakalářské práce: Bezdomovectví u lidí se závislostmi. Byla bych velmi ráda, kdybyste mi odpověděli na položené otázky, abych mohla na základě vašich odpovědí, vyhodnotit jednotlivé otázky.

Otázka č. 1: Pohlaví dotazovaného

- a) muž
- b) žena

Otázka č. 2: Jak dlouho jste již bez domova?

- a) do 1 roku
- b) do 3 let
- c) do 5 let
- d) do 8 let
- e) více než 8 let

Otázka č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské s výučním listem
- c) středoškolské s maturitou
- d) vysokoškolské

Otázka č. 4: Z jakého důvodu jste se ocitl/a na ulici? (lze vyznačit více variant)

- a) finanční problémy
- b) rodinné problémy
- c) závislost na návykových látkách (automaty, alkohol, drogy)
- d) kriminální činnost
- e) jiné

Otázka č. 5: Kdo by se dle Vašeho názoru měl v první řadě postarat o bezdomovce?

- a) samotní bezdomovci
- b) rodina
- c) neziskové organizace
- d) stát

Otázka č. 6: V rámci bezdomovectví páchal/a jste nějakou trestnou činností? (krádeže, prostituce atd.)

- a) ano
- b) ne

Otázka č. 7: Jakou pomocí od Armády spásy využíváte? (je možné zvolit více variant)

- a) terénní práce
- b) nízkoprahové denní centrum
- c) noclehárnu
- d) azylový dům
- e) sociální byty

Otázky č. 8: S jakými drogami jste se v životě setkal? (více odpovědí)

- a) alkohol
- b) marihuana
- c) pervitin
- d) cigarety
- e) heroin
- f) extáze
- g) LSD
- h) jiné

Otázka č. 9: Kde jste se s drogou setkal?

- a) parta
- b) oslovený na ulici

- c) od kamaráda
- d) v nočním klubu
- e) vlastní iniciativa (sám jsem drogu vyhledal)
- f) jiné

Otázka č. 10: V kolika letech jste poprvé užil drogu a jakou?

- a) do 15 let
- b) do 18 let
- c) do 25 let
- d) do 30 let
- e) nad 30 let

Uvedení: jakou drogu užil (nepatří zde, cigarety a alkohol).....

Otázka č. 11: Co vám droga přináší?

- a) odreagování od povinností
- b) útek od reality
- c) uvolnění
- d) energii
- e) potřeba
- f) psychické povzbuzení
- g) jiné

Otázka č. 12: Jak často alkohol, drogu užíváte?

- a) každý den
- b) 1x za 2 dny
- c) 2 x týdně
- d) 1 týden
- e) 1 za 2 týdny

Otázka č. 13: Vyhledal jste někdy odbornou pomoc, pokud užíváte drogy, alkohol?

a) ano

b) ne

ABSTRAKT

BEDANOVÁ N. *Bezdomovectví u lidí se závislostmi*. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra psychologie, etiky a charitativní práce. Vedoucí práce Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.

Klíčová slova

bezdomovectví, osoby bez přístřeší, sociální vyloučení, neziskové organizace, droga, drogová závislost, typologie drog, závislost na alkoholu

Moje bakalářská práce se zabývá tématem bezdomovectví, konkrétně se zaměřuji na bezdomovectví u lidí se závislostmi.

V teoretické části se zabývám vymezením pojmu bezdomovec, faktory vyvolávající fenomén bezdomovectví, formami a příčinami bezdomovectví, historií, formami pomoci lidem bez domova např. pomocí různých neziskových organizací a státu, dále se zabývám závislostmi a to definicí, příčinami závislostí a typologií jednotlivých drog.

V praktické části, která navazuje na teoretickou část, se zabývám výzkumem. V této části je popsán cíl výzkumu, metody výzkumu a výsledky výzkumu. Používám zde metodu kvantitativní. V závěru bakalářské práce se věnuji vyhodnocení hypotéz, které jsem ověřovala u klientů Armády spásy v Brně formou dotazníkového šetření. Tyto hypotézy se týkají závislostí u lidí bez domova.

ABSTRACT

Homelessness of people with addictions

Key words

homelessness, homeless people, social exclusion, non-profit organizations, drug, drug addiction, types of drug, alcohol addiction

In my bachelor thesis I solve the theme of homelessness, especially I focus on homelessness in people with addiction.

In its theoretical part I define homelessness, factors which cause it, forms and causes of it, its history, ways of helping homeless people, for instance how various non-profit organizations or state help them. I also follow up definition, causes and types of addiction in my bachelor thesis.

In the practical part of my thesis which follows the theoretical one, I did a research. I describe aim, methods and results of my research using quantitative way of work. In the third part of my bachelor thesis I evaluate hypothesis which were verified by clients of Salvation Army in Brno in the form of questionnaire. This hypothesis concern homeless people addiction.